

Nyelvhasználat és közélet Nagyváradon és Bihar megyében 2020

Gyorsjelentés

kutatásvezető: Toró Tibor, a Sapientia EMTE oktatója, a Bálványos Intézet kutatási igazgatója

A Bálványos Intézet által kezdeményezett *Nyelvhasználat és közélet Nagyváradon és Bihar megyében 2020* kutatásra ez év február – márciusában, valamint július – augusztusában került sor. A kutatás keretén belül egy papír alapú kérdőíves felmérés készült. Az adatfelvételt a kolozsvári TT Research & Communications közvéleménykutató cég végezte.

A kutatás célja a Bihar megyei és ezen belül a nagyváradi magyarok nyelvhasználati szokásainak és nyelvi ideológiáinak jobb megismerése volt, valamint a közélet bizonyos aspektusaira is rákérdeztünk. Ezen belül a kérdőív rákérdezett a megye és város fejlődésével, valamint az intézményvezetők munkájával való elégedettségre, a választói magatartás bizonyos aspektusaira, valamint különböző olyan helyi közpolitikai ügyekre, amelyek az elmúlt évben foglalkoztatták a nagyváradi közvéleményt. Nyelvi szempontból a nyelvhasználati szokásokra és ideológiákra, a nyelvi környezetre, a gazdasági etnocentrizmus különböző aspektusaira, valamint a románok magyarokkal szembeni, magyarok által vélt attitűdjére kérdeztünk rá.

A kutatás adatai mind Nagyváradra, mind pedig Bihar megyére reprezentatívnak tekinthetőek.

A kutatási jelentés tartalomjegyzéke:

I.	Az adatfelvétel jellemzői	3
II.	Alapadatok	4
III.	Közélet.....	5
	1. Bizalom és elégedettség	5
	2. Közéleti és közpolitikai kérdések.....	8
IV.	Nyelvhasználat és nyelvi attitűdök.....	12
	1. Nyelvi közeg	12
	2. Oktatási intézmény nyelve.....	15
	3. Nyelvhasználat különböző helyzetekben	20
	4. Román és magyar nyelvvel szembeni attitűdök.....	23
	5. Gazdasági etnocentrizmus	29
V.	Összefoglaló	33
	Közélet	33
	Nyelvhasználat	33

I. Az adatfelvétel jellemzői

- + Az adatfelvétel időpontja: 2020. február 15. – március 19., július 7. – augusztus 10.
- + Célpopuláció: 18 évet betöltött Bihar megyei magyarok
- + Mintanagyság:
 - Bihar megyei magyarok, emelt elemszámú nagyváradalmintával (összesen 935 fő).
- + Az eredmények 95 százalékos valószínűséggel, $\pm 3,5$ százalékos hibahatárral érvényesek.
- + Lekérdezés típusa: face-to-face. A lekérdezés kérdezőbiztosok segítségével a megkérdezett lakásán történt, a TT Research & Communications kérdezőbiztos hálózatán keresztül.
- + Mintavétel típusa: rétegzett, véletlenszerű mintavétel.
 - A településeket településméret, illetve etnikai összetétel szerinti rétegekbe soroltuk. Az így kialakított rétegekben belül a településeket véletlenszerűen választottuk ki, ügyelve arra, hogy az ott élő magyarok számával arányos eséllyel kerüljenek a mintába.
 - Nagyváradon, valamint azokon a településeken, ahol nem egységes a házsámozás, véletlenszerűen utcákat választottunk, szintén figyelembe véve azt, hogy az adott utcákban hányan laknak.
 - A háztartásokat a megadott utcán belül véletlen kezdőpont és lépték segítségével (úgynevezett véletlenszerű séta módszerrel) kellett kiválasztani.
 - A háztartáson belül a megkérdezetteket nem és életkor szerinti kvóta segítségével szelektáltuk.
 - Az eredményeket nem, életkor, iskolai végzettség, régió, településméret és nemzetiség szerint súlyoztuk.

1. táblázat: A ténylegesen lekérdezett esetszámok és az egyes régiók aránya súlyozás után az egységesített adatbázisban

	Ténylegesen lekérdezett esetszám	Súlyozás utáni arány
Nagyvárad	494	34.4
Más város	160	23.5
Magyar többségi falu	224	33.2
Magyar kisebbségi falu	57	8.9
Összesen	935	100.0

II. Alapadatok

2. táblázat: Alapadatok

		Bihar megye	Nagyvárad
Nem	Férfi	47	46
	Nő	53	54
Életkor	18-34	28	26
	35-54	35	35
	55+	38	39
Település-típus	Nagyvárad	34	100
	Város	23	-
	Magyar többségi falu	33	-
	Magyar kisebbségi falu	9	-
Végzettség	alapfok	40	32
	középfok	38	37
	felsőfok	21	29
	Nem válaszol	1	2
Foglalkozás	fehérgalléros	35	44
	kékgalléros	54	43
	Nem válaszol	11	14
Aktivitás	dolgozik	53	55
	nem dolgozik	47	45
Egy főre eső jövedelem	850 alatt	23	15
	850-1350	18	20
	1350 felett	17	26
	Nem válaszol	43	40

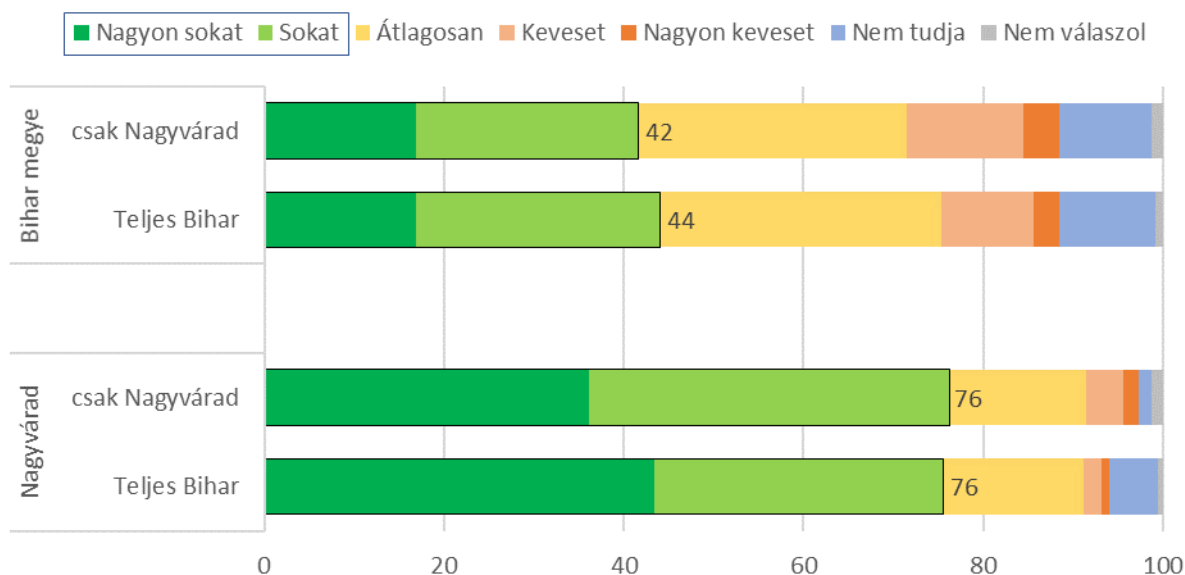
III. Közélet

A közélet kérdéskörében két témát vizsgáltunk. Egyrészt a város és megye fejlődésével, valamint az intézményekkel, intézményvezetőkkel való elégedettséget, abba vetett bizalmat, másrészt különböző közéleti és közpolitikai kérdésekről alkotott véleményt.

1. Bizalom és elégedettség

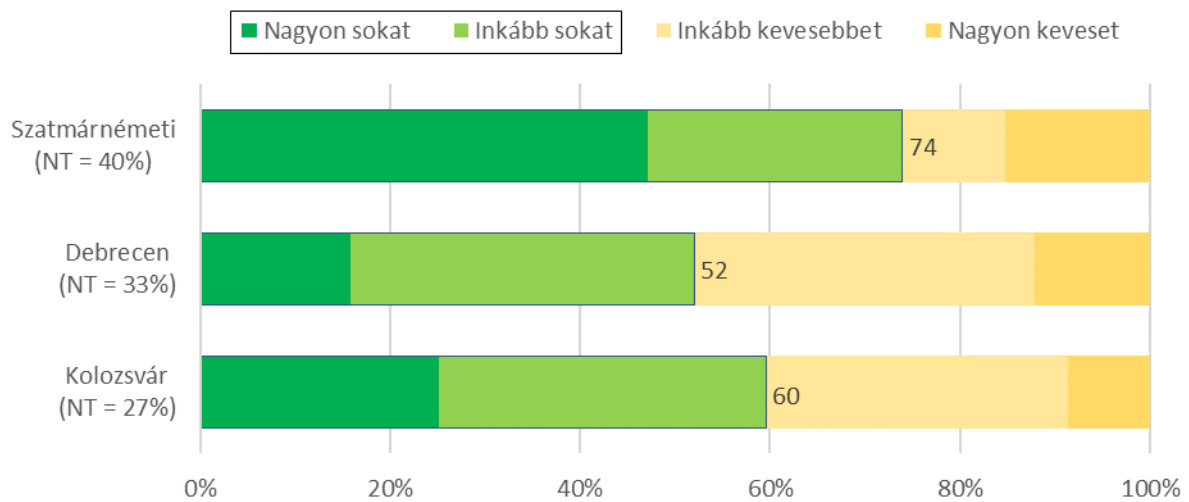
Az adatfelvétel jól mutatta, hogy a megkérdezettek mindössze 44 százaléka elégedett Bihar megye fejlődésével, Nagyvárad fejlődésével azonban túlnyomó többségük (76 százalék) elégedett. Érdekes módon ebben a kérdésben nincs nagy különbség a Nagyváradon lakók és a teljes megye véleményében (1. ábra).

1. ábra: Véleménye szerint az utóbbi öt évben mennyire fejlődött Nagyvárad? Hát Bihar megye? (Bihar megyei és Nagyváradai reprezentatív minta külön)

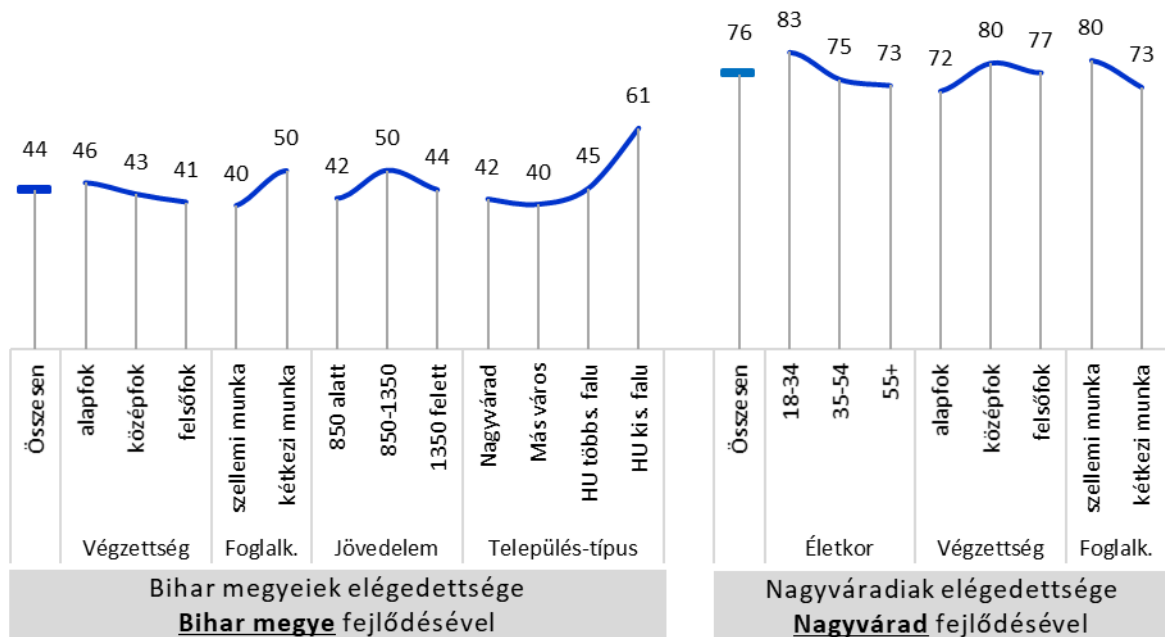
A nagyváradiai Nagyvárad fejlődésével való elégedettségének érzését erősíti az a tény is, hogy elégedettek a város fejlődésével akkor is, ha ezt a kérdést más környező nagyvárosokkal (Debrecen, Szatmárnémeti, Kolozsvár) összehasonlításban vizsgáljuk (2. ábra). Habár a válaszadók egy jelentős része nem tud véleményt alkotni erről a kérdésről (27–40 százalék), azok akik mégis megteszik, inkább pozitívan vélekednek Nagyvárad fejlődéséről, hiszen a nagyváradiaiak 74 százaléka úgy gondolja, hogy városuk jobban fejlődött mint Szatmárnémeti, 60 százaléka úgy gondolja, hogy jobban fejlődött mint Kolozsvár, és 52 százaléka Debrecennel összehasonlítva is pozitívan vélekedik.

2. ábra: Mennyit fejlődött Nagyvárad a következő városokhoz képest? Nagyváradi minta

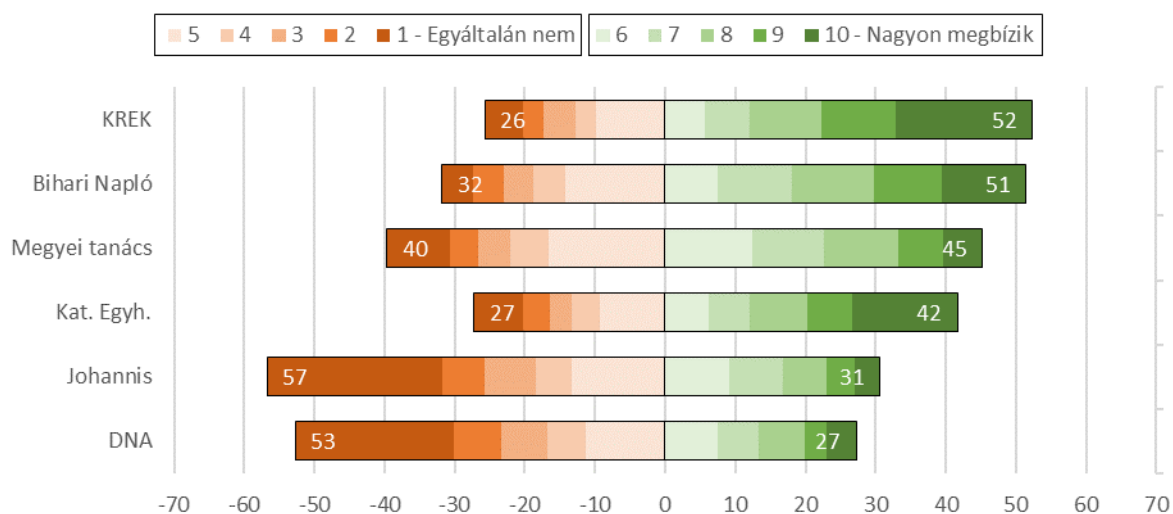
Mind Bihar megye, mind pedig Nagyvárad fejlődésével való elégedettséget érdemes háttérváltozók szerint is megvizsgálni (3. ábra). Ez alapján elmondható, hogy Bihar megye fejlődésével való elégedettség azokra a legjellemzőbb, akik nem magyar többségű falvakban laknak, míg Nagyvárad esetében a városban lakó fiatalokra.

3. ábra: Bihar megyeiek elégedettsége Bihar megye, valamint nagyváradiak elégedettsége Nagyvárad fejlődésével társadalmi kategóriák szerint

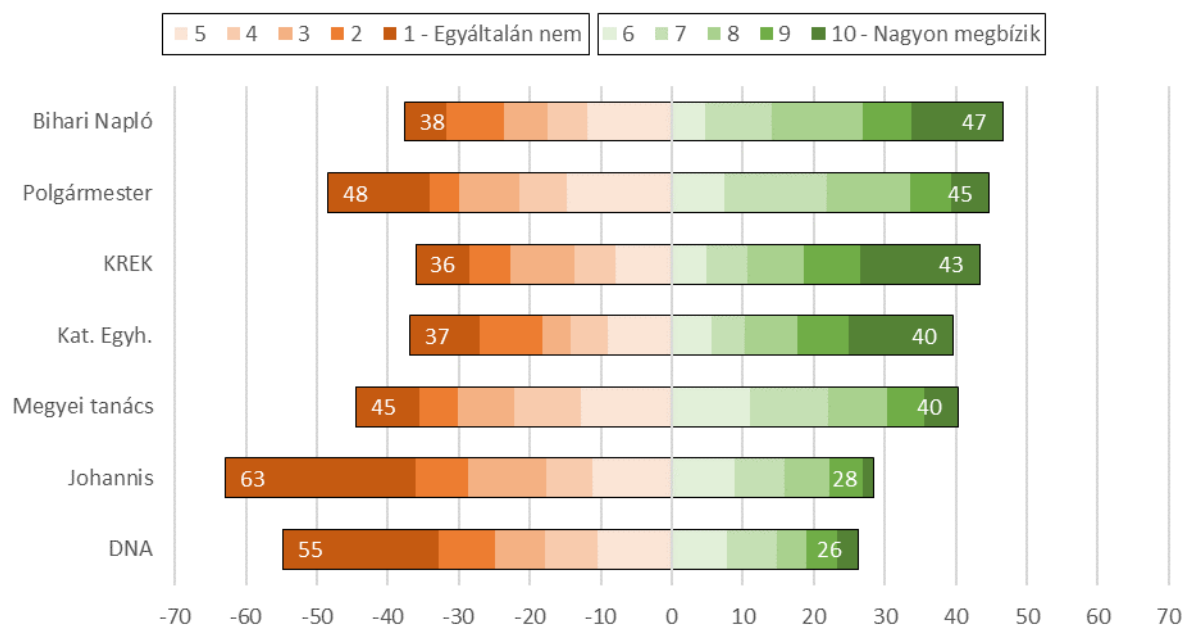
A város működésével kapcsolatos másik kérdés az intézményekbe vetett bizalomra, valamint az intézményvezetőkkel való elégedettségre vonatkozott. Ez alapján elmondható, hogy a Bihar megyében lakók valamivel jobban bíznak az intézményekben, mint a nagyváradiak, hiszen az összes mindkét helyen megkérdezett intézmény esetében valamivel nagyobb azok aránya, akik pozitívan vélekedtek ezekről (4. és 5. ábra).

4. ábra: Mennyire bíz meg a következő intézményekben, szervezetekben? Bihar megye

Bihar megyében a megkérdezettek több mint fele megbízik a Királyhágómelléki Református Egyházkerületben és a Bihari Naplóban, és mindössze 26, valamint 32 százalék azok aránya, akik nem bíz meg benne. Ezt követi a megyei tanács (45 százalék), valamint a katolikus egyház (42 százalék), habár ezen utóbbi intézmény esetében aránylag magas (28 százalék) azok aránya, akik nem tudnak véleményt mondani a tevékenységéről. A lista végén az államelnök, valamint a Korrupcióellenes hatóság (DNA) foglal helyet 31, valamint 28 százalékkal. A két utóbbi intézmény bizalom-deficitje illeszkedik az elmúlt években országos szinten mért trendekhez.

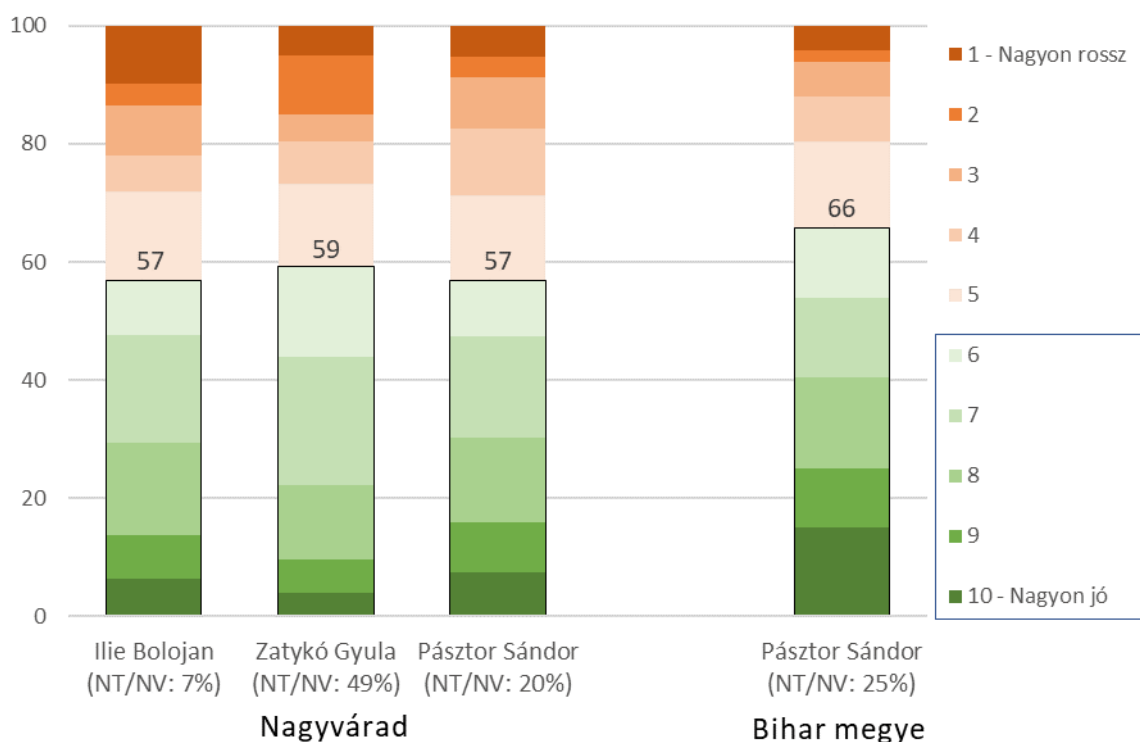
5. ábra: Mennyire bíz meg a következő intézményekben, szervezetekben? Nagyvárad

Nagyváradon a legtöbben a Bihari Naplóban és a polgármesteri hivatalban bíz (47, valamint 45 százalék), azonban az utóbbi esetében lényegesen magas azok aránya is, akik nem bíz meg benne (48 százalék). A helyi intézmények közül negatív a bizalmi indexe a megyei tanácsnak is, hiszen a válaszadók 40 százaléka megbízik, 45 százaléka pedig nem bíz meg benne. A listát, a megyéhez hasonlóan az államelnök és a DNA zárja 28, valamint 26 százalékkal.

Érdekes módon a megyei tanács és a polgármesteri hivatal negatív bizalmi indexe nem az intézményeket vezető személyek megítéléséből adódik. Mind Ilie Bolojan, mind pedig Pásztor Sándor munkájának megítélése inkább pozitív (6. ábra), habár az utóbbiról sokkal szigorúbban vélekednek a nagyváradiak. Fontos megemlíteni, hogy Nagyváradon a mért intézményvezetők tevékenységének megítélésében Zatykó Gyulát, a polgármester magyar tanácsadójának a tevékenységét ítélték meg a legpozitívabban (59 százalék), habár az ő esetében a legmagasabb azok aránya is, akik nem tudták megítélni, vagy nem ismerték tevékenységét (49 százalék).

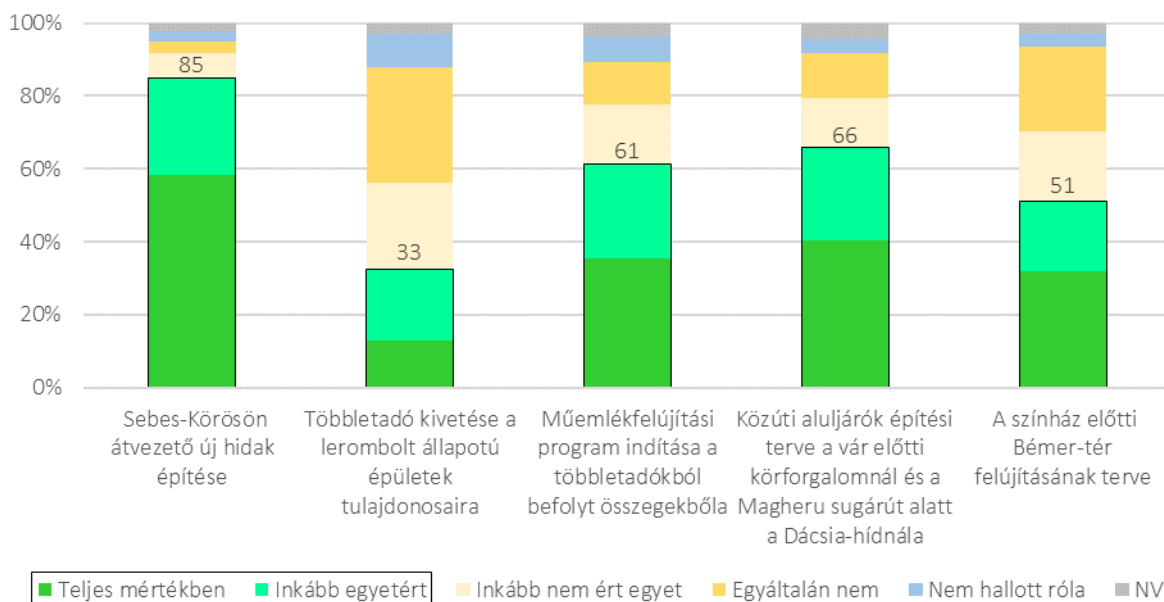
6. ábra: Intézményvezetőkkel való elégedettség

2. Közéleti és közpolitikai kérdések

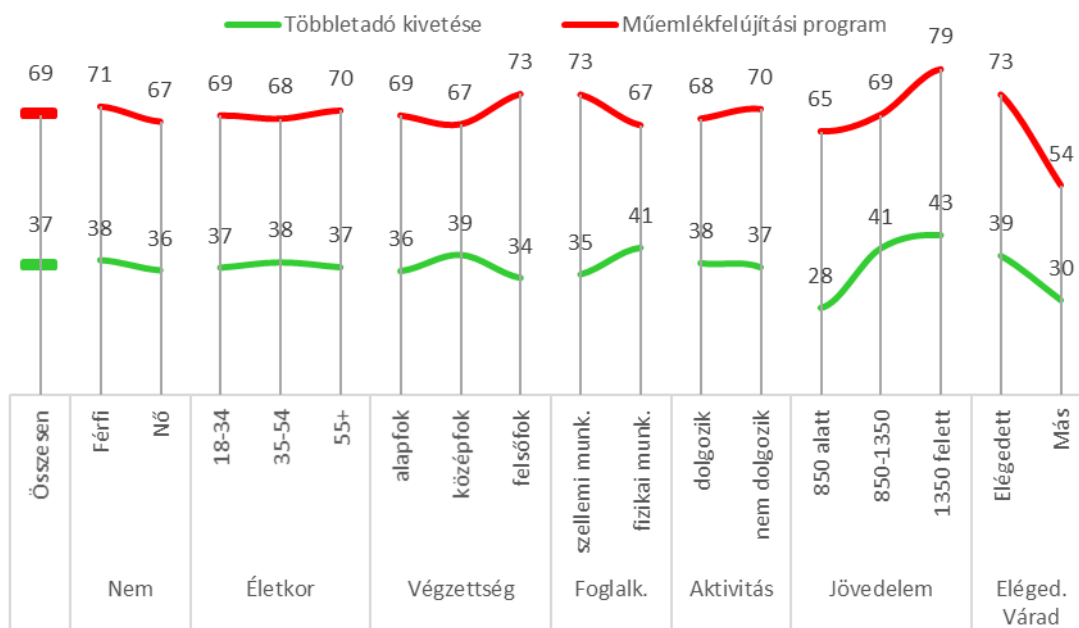
A közéleti és közpolitikai kérdések egy jelentős része csak a nagyváradi kérdőívben került megkérdezésre. A kérdőív keretén belül egyrészt rákérdeztünk, hogy a megkérdezettek hogyan vélekednek bizonyos beruházásokról, beruházás-, valamint programtervezetekről. Öt téma került megvitatásra (7. ábra), melyek a következők: 1) A Sebes-Körösön átvezető új hidak építése, 2) Többletadó kivetése a lerombolt állapotú épületek tulajdonosaira, 3) Műemlékfelújítási program indítása a többletadókból befolyt összegekből, 4) Új közúti aluljárók építési terve a vár előtti körforgalomnál és a Magheru sugárút alatt a Dácsia-hídnál, 5) A színház előtti Bémer-tér felújításának terve.

7. ábra: Kérem értékelje az alábbi kijelentéseket aszerint, hogy mennyire ért egyet velük. Nagyvárad minta

A felmerült témák közül legnagyobb támogatottsága a Sebes Körösön átvezető új hidaknak volt, a megkérdezettek 85 százaléka egyetértett ezzel a projekttel. Emellett jelentős többségi támogatást élvezett a műemlékfelújítási program (61 százalék) és az új közúti aluljárók építésének terve (66 százalék), valamint szűk többség támogatta a Bémer tér felújításának tervét is (51 százalék). A többletadó kivetését a magyar lakosság mindössze 33 százaléka támogatta.

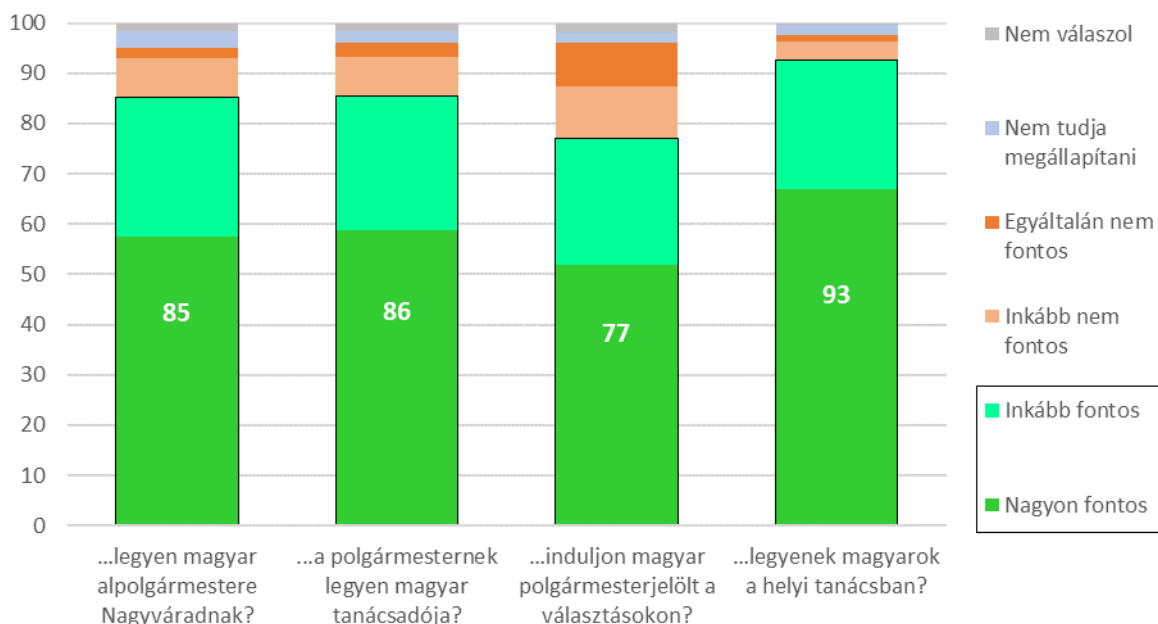
8. ábra: A többletadó kivetésével, valamint a műemlékfelújítási program indításával való egyetértés háttérváltozók szerint. Nagyvárad minta

Amennyiben háttérváltozók szerint vizsgáljuk a kérdést (8. ábra), látjuk, hogy a többletadó és a műemlékfelújítási program támogatása a magasabb jövedelemmel rendelkezők esetében összefügg, akik esetében mindkettő a legnagyobb támogatottságnak örvend.

A közéletre vonatkozó másik nagyváradi kérdés a helyi magyar politikai képviseletre vonatkozott (9. ábra). A megkérdezettek túlnyomó többsége egyetértett abban, hogy kellenek magyar tanácsosok a helyi tanácsba (93 százalék), és abban is, hogy fontos, hogy legyen magyar alpolgármester (85 százalék) és magyar polgármesteri tanácsadó (86 százalék). Jelentős, de valamivel alacsonyabb támogatottságot élvez a magyar polgármesterjelöltek indulása a választásokon is (77 százalék).

9. ábra: Mennyire tartja fontosnak, hogy ... Nagyváradi minta

A közéletre vonatkozó harmadik kérdés arra kérdezett rá, hogy melyek azok a tényezők, amelyek a Bihar megyei és nagyváradi magyarokat a választásokkor befolyásolják. A megkérdezetteknek 11 kérdést kellett egy 1-től 10-ig terjedő skálán pontozniuk, ahol az 1-es azt jelentette, hogy egyáltalán nem tartják fontosnak az illető kijelentést, amikor eldöntik, hogy melyik jelöltre szavaznak, míg a 10-es azt, hogy nagyon fontosnak tartják. A kijelentések a következők voltak: 1) A helyi sajtóban megjelenő anyagok, 2) Amióta szavazati joga van, ugyanarra a pártra szavaz, 3) A párt vagy jelölt magyar legyen, 4) Orbán Viktor és a magyar kormány támogatása, 5) A magyar médiában (M1, Duna TV) megjelenő anyagok, 6) A párt által felvonultatott program, 7) Nem mocskol más pártokat, 8) Nem korrupt, 9) El tud intézni hivatali ügyeket, 10) Van politikai tapasztalata, 11) Jó a kapcsolata román pártokkal.

Amint a 10. ábrán is látható, a Bihar megyeiek és a nagyváradiak véleménye nagyjából megegyezik a különböző állítások tekintetében, hiszen a három legfontosabb kijelentés, amely befolyásolja őket a jelöltek kiválasztásában, a következő: a jelölt/párt tudjon elintézni hivatali ügyeket, ne legyen korrupt és legyen politikai tapasztalata. A három mellett a nagyváradiak fontosnak tartják, hogy a jelöltnek/pártnak legyen jó kapcsolata a román pártokkal. Ezt a Bihar megyeiek kevésbé tartották fontosnak. A legkevésbé fontos befolyásoló tényezők mind a nagyváradiak, mind pedig a Bihar megyeiek esetében a megszokás, a magyar médiában (M1, Duna TV), valamint a helyi sajtóban megjelenő anyagok voltak.

10. ábra: Mennyire tartja fontosnak a következő tényezőket, amikor eldönti, hogy melyik jelöltre vagy pártra adja szavazatát? (1-től 10-ig skála, átlagok)

A közéletre vonatkozó kérdések alapján elmondható, hogy a nagyváradiak fontosnak tartják, hogy a magyarok között majdnem teljes egyetértés van abban, hogy bele kell szólni a városvezetésbe, és hogy a magyarok hallassák a hangjukat a polgármester-választáson is. A választói motivációk tekintetében a Bihar megyei és főleg a nagyváradai magyarok pragmatikusnak mondhatóak, hiszen azokat a tényezőket tekintették meghatározónak, amelyek a mindennapi politikai kapcsolatokhoz és tevékenységhez kötődtek. A programok, valamint azok megjelenítése, illetve a magyarországi politikai kapcsolatok kevésbé meghatározóak.

IV. Nyelvhasználat és nyelvi attitűdök

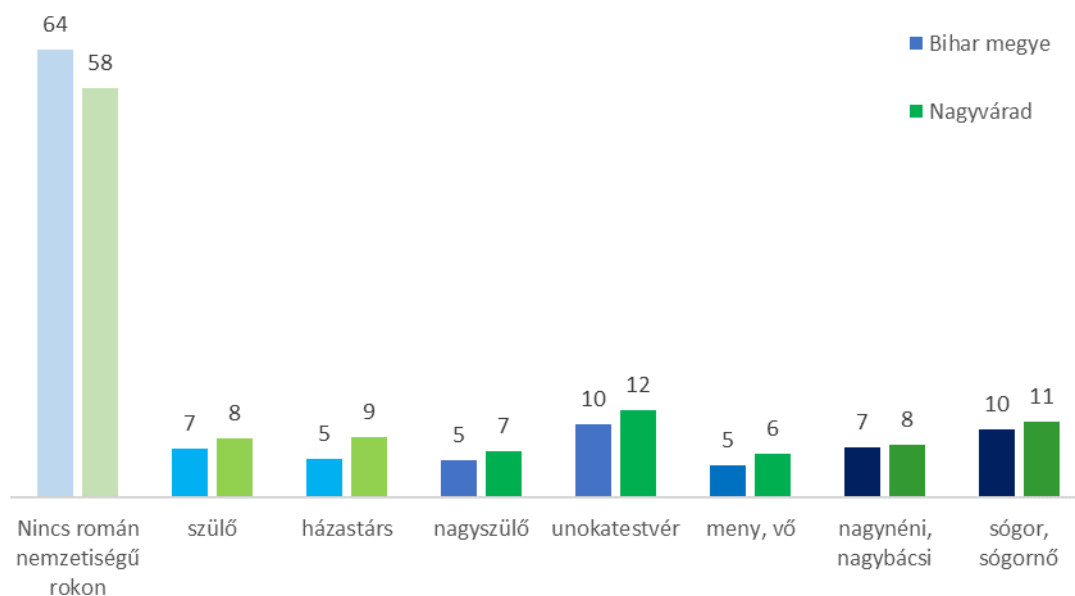
A nyelvhasználatra vonatkozó rész öt alfejezetre bontható. Megvizsgáltuk, hogy 1) a megkérdezettek milyen nyelven végezték a tanulmányaikat, 2) milyen nyelvi közegben mozognak, milyen a szociális hálójuk összetétele, 3) milyen nyelveket használnak különböző helyzetekben és szituációkban, 4) melyek a domináns nyelvi attitűdök a román és magyar nyelvvel szemben, valamint 5) van-e gazdasági etnocentrizmus a nagyváradi magyarok körében.

1. Nyelvi közeg

A második témakör a szociális háló etnikai összetételére vonatkozott. Ebben a témakörben két dologra kérdeztünk rá. Egyrészt megkérdeztük, hogy van-e a megkérdezettek tágabb családjában román nemzetiségű rokon, illetve megvizsgáltuk, hogy milyen a megkérdezettek baráti társaságának nyelvi összetétele.

A rokonság tekintetében elmondható, hogy a Bihar megyei magyarok 64 százalékának nincs román nemzetiségű rokona a tágabb családban (11. ábra). A nagyváradi magyarok esetében ez az arány 58 százalék. Nagyváradon a megkérdezettek 8, valamint 9 százaléka mondta azt, hogy van román nemzetiségű rokona a szűkebb családban (szülő, házastárs) és 11, valamint 12 százalék nyilatkozta, hogy van román nemzetiségű a tágabb családi körben (unokatestvér, sógor, sógornő).

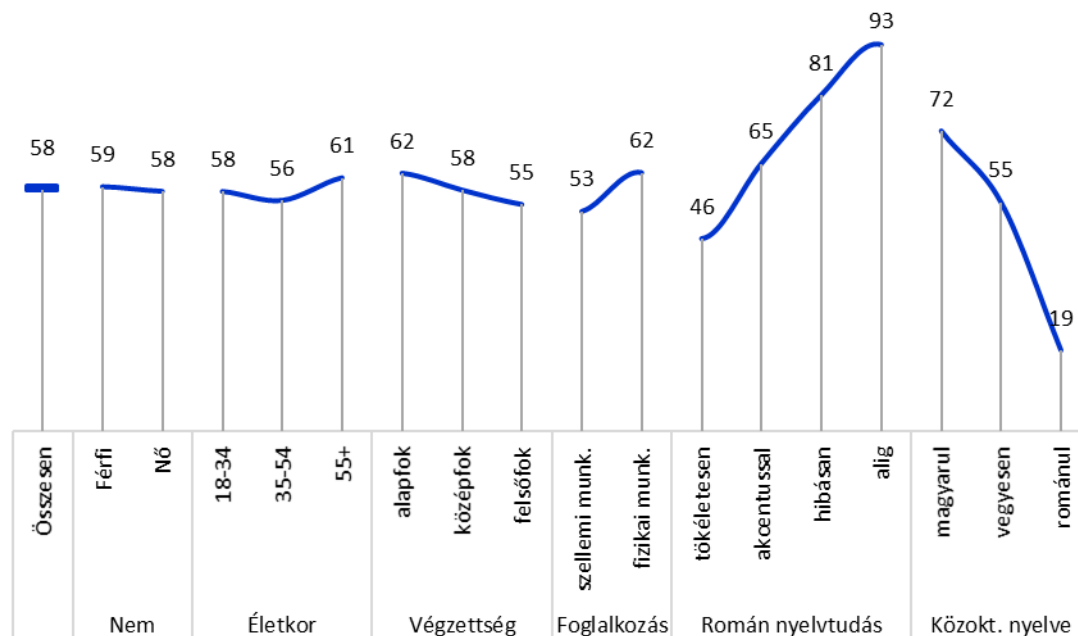
11. ábra: Van-e valaki a tágabb családjában, aki román nemzetiségű?

Amennyiben háttérváltozók szerint vizsgáljuk azok arányát, akik azt nyilatkozták, hogy nincs román nemzetiségű rokonuk Nagyváradon, észlelhettünk jelentősebb különbségeket (12. ábra). Valamivel magasabb a tiszta magyar családokban élők arány az alapfokú végzettségűek, a fizikai munkások és az idősek körében és jelentős azok között, akik gyengébben beszélnek magyarul, vagy azok körében, akik iskoláik jelentős részét magyarul végezték. Ez utóbbi adat nem meglepő, hiszen az ő esetükben

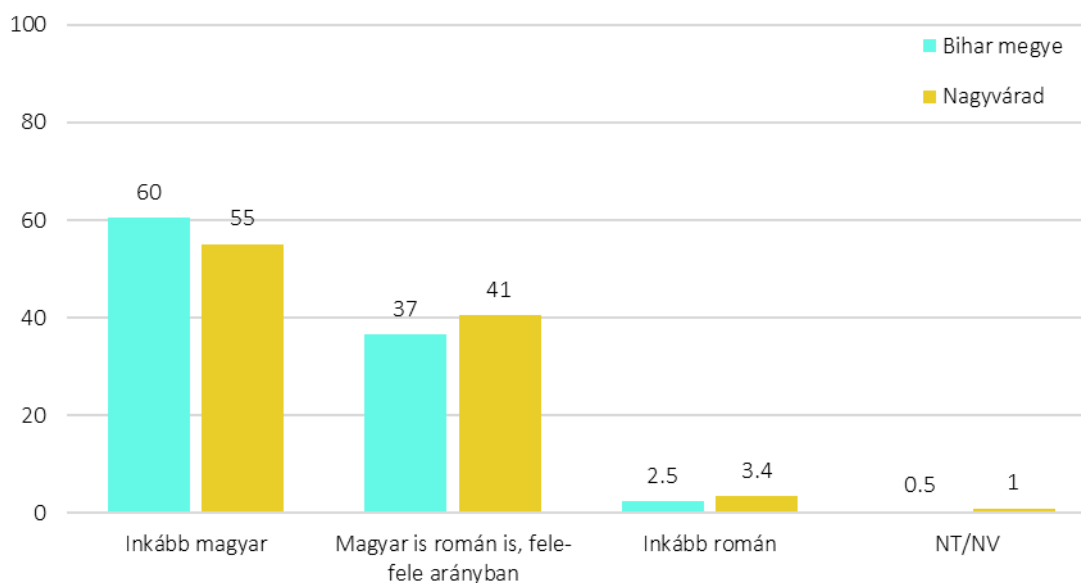
kisebb volt az esélye annak, hogy fiatalabb korokban román nemzetiségű fiatalokkal szocializálódjanak.

12. ábra: Van-e valaki a tágabb családjában, aki román nemzetiségű? Azok aránya, ahol nincs román nemzetiségű rokon, háttérváltozók szerint. Nagyvárad mintá

A témakör második kérdése a baráti kör összetételére vonatkozott (13. ábra). A megkérdezettek 60 százaléka (Nagyvárad esetében 55) azt nyilatkozta, hogy inkább magyarokból áll a baráti köre, 37 százalék (Nagyvárad esetében 41) pedig vegyes baráti társaságba jár. Elenyésző azok aránya, akik kizárólag román társaságba járnak.

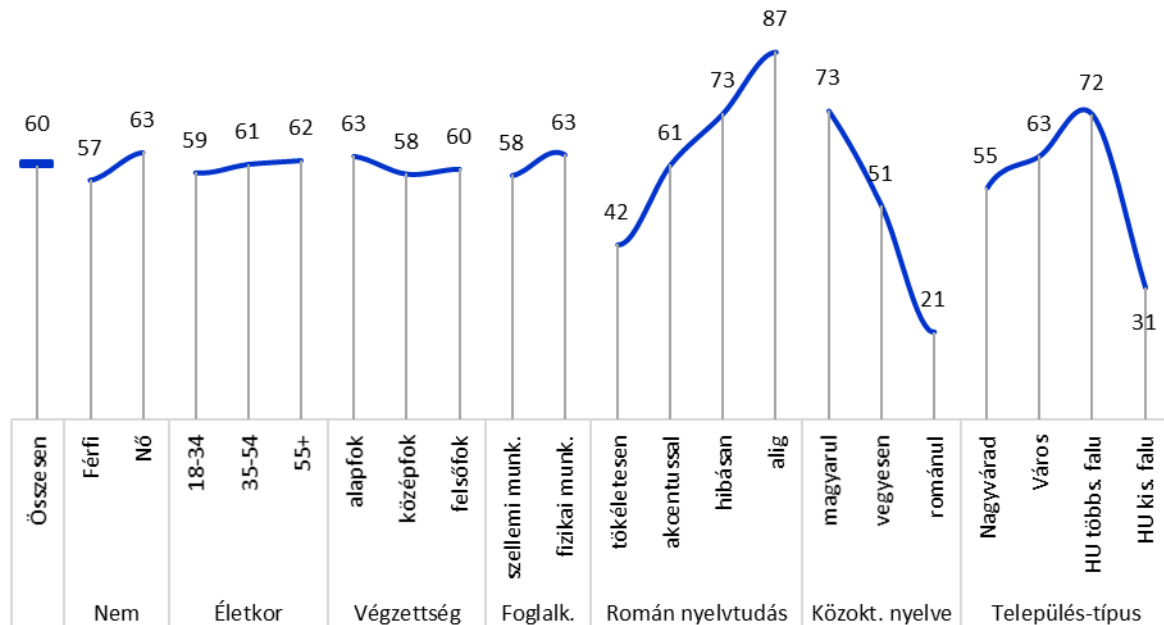
13. ábra: Dominánsan milyen nemzetiségűnek mondható baráti társasága?

Amennyiben háttérváltozók alapján vizsgáljuk a kérdést (14. ábra), elmondható, hogy az inkább magyar baráti társaságba járók nagyobb arányban vannak jelen a nők, az alapfokú végzettségűek és

a fizikai munkások között. A baráti társaság összetétele összefügg a nyelvtudással és a végzett iskolák nyelvével is. Lényegesen magasabb a túlnyomó részt magyar barátokkal rendelkezők aránya a magyar iskolába járók, valamint a románul rosszul beszélők között. Települési bontásban elmondható, hogy mindössze azon falvak esetében nem jellemzőbb a magyar baráti társaságok megléte, ahol a magyarok nincsenek többségben. Itt 31 százalék a magyar baráti társaságokba járók aránya. Összehasonlítva ugyanez az arány a többségi magyar falvak esetében 72 százalék.

14. ábra: Dominánsan milyen nemzetiségűnek mondható baráti társasága? Azok aránya, akik inkább magyar társaságba járnak, háttérváltozók szerint, Bihar megyei minta

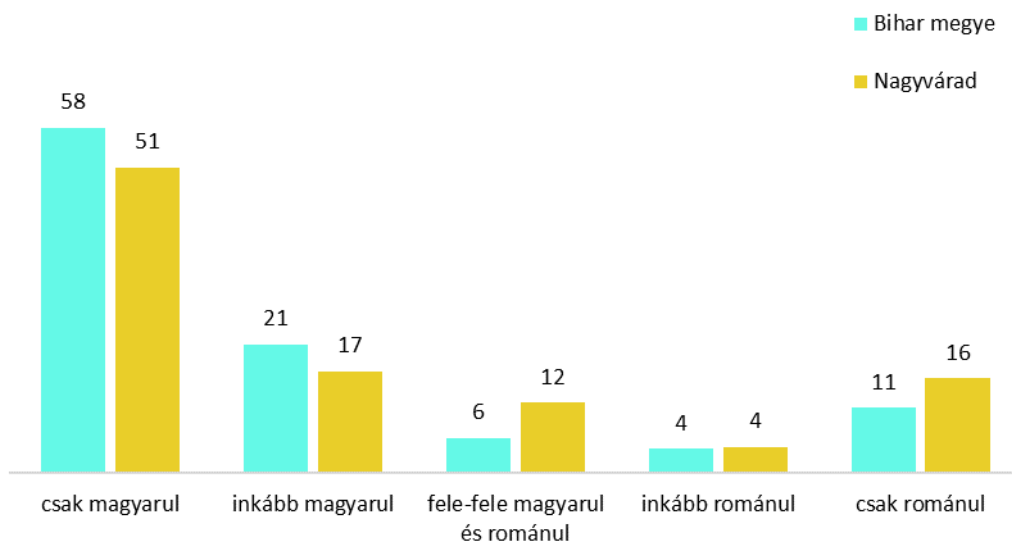

A román és magyar párhuzamos társadalmak létét támasztják alá a szociális hálóra vonatkozó adatok, hiszen a Bihar megyei és a nagyváradai adatok is azt mutatják, hogy a magyarok többsége tiszta magyar közegben él, családjában vagy baráti körében a románok aránya kisebb. Fontos kiemelni, hogy ezen tekintetben minimális különbséget észlelhetünk életkor szerint, minimális a különbség a fiatalok és idősek között.

2. Oktatási intézmény nyelve

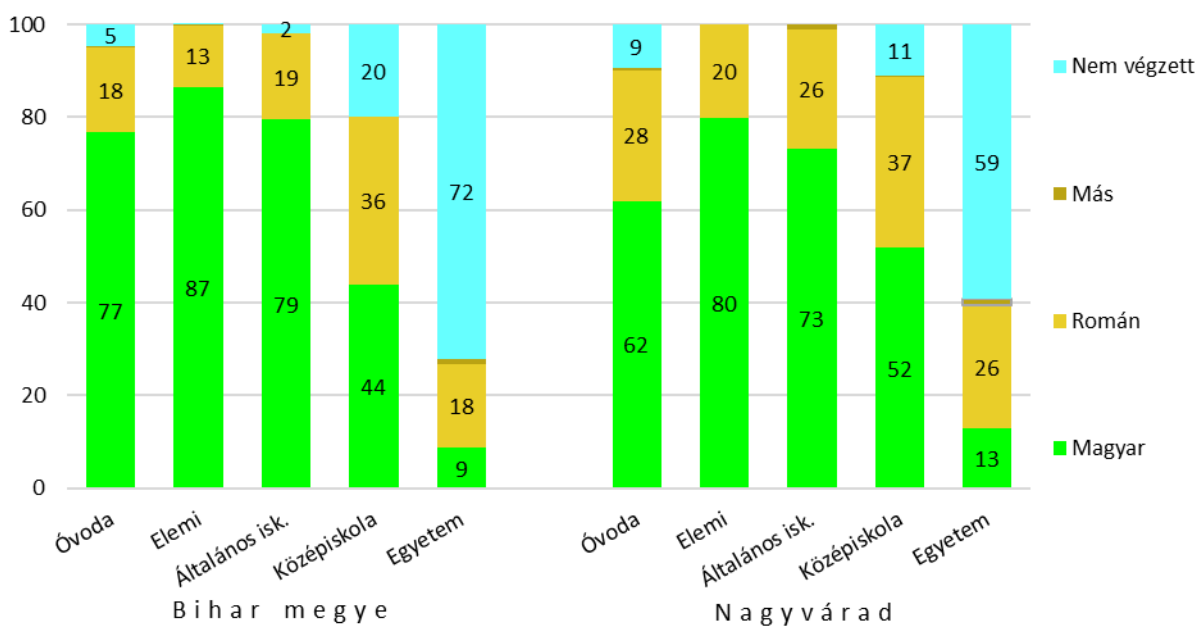
Az oktatás nyelve tekintetében aránylag jelentős a különbség a megye és a város között. A megyében a megkérdezettek 79 százaléka minden iskoláját magyarul vagy inkább magyar nyelvű közoktatási intézményekben végezte, addig ez az arány 69 százalék a nagyváradiak esetében (15. ábra).

15. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Összessített adat a közoktatásra vonatkozóan

Oktatási szintekre bontva elmondható, hogy majdnem minden megkérdezett járt elemi és általános iskolába és túlnyomó többségük magyarul végezte ezt (87, valamint 79 százalék a megyében, 80, valamint 73 százalék Nagyváradon). Az óvoda esetében valamivel rosszabb a helyzet. A teljes megye lakosságának 77, a nagyváradiak 62 százaléka járt magyar óvodába (16. ábra).

16. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait?

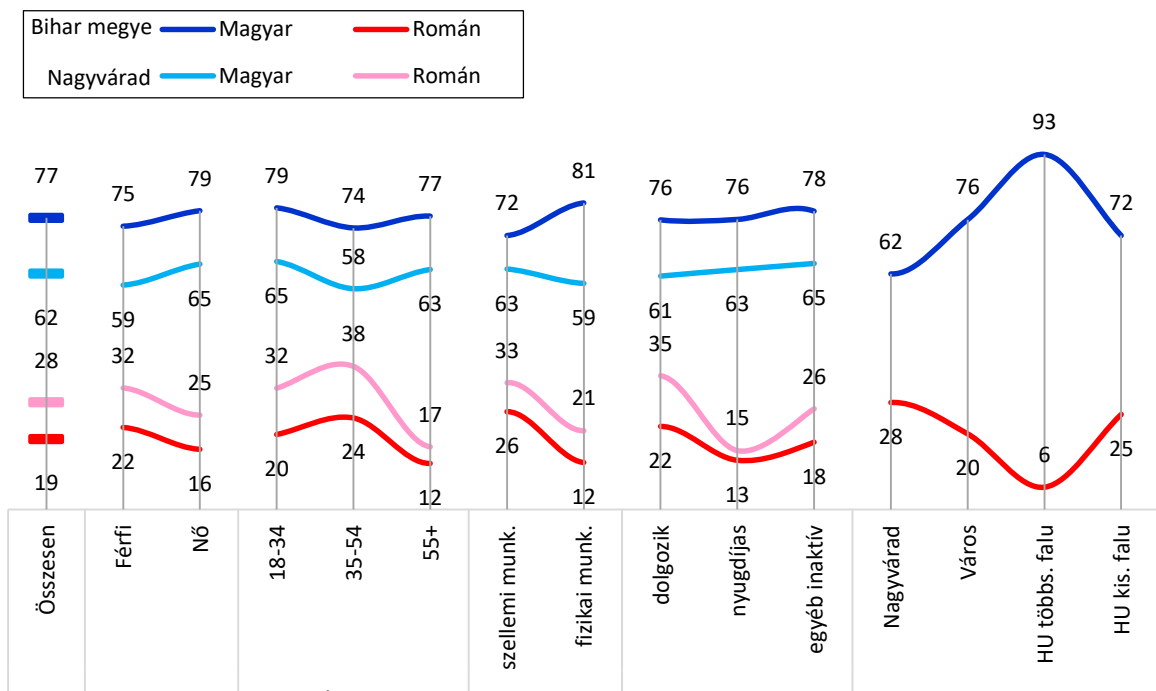

A középiskola esetében lényegesen rosszabb a helyzet. Bihar megyében a megkérdezettek körülbelül 80 százaléka járt valamilyen középiskolába vagy szakiskolába, és több mint fele magyarul végezte a tanulmányait. Egyetemre a megkérdezettek 28 százaléka járt, és körülbelül egy harmaduk végezte magyarul felsőfokú tanulmányait. Ezek a számok a nagyváradiak körében valamivel magasabbak. A megkérdezettek körülbelül 89 százaléka járt középiskolába, és majdnem 60 százaléka járt magyar nyelvű intézménybe. Egyetemi oktatásban a nagyváradiak 41 százaléka vett részt, és körülbelül harmaduk járt magyar nyelvű felsőfokú oktatási intézménybe.

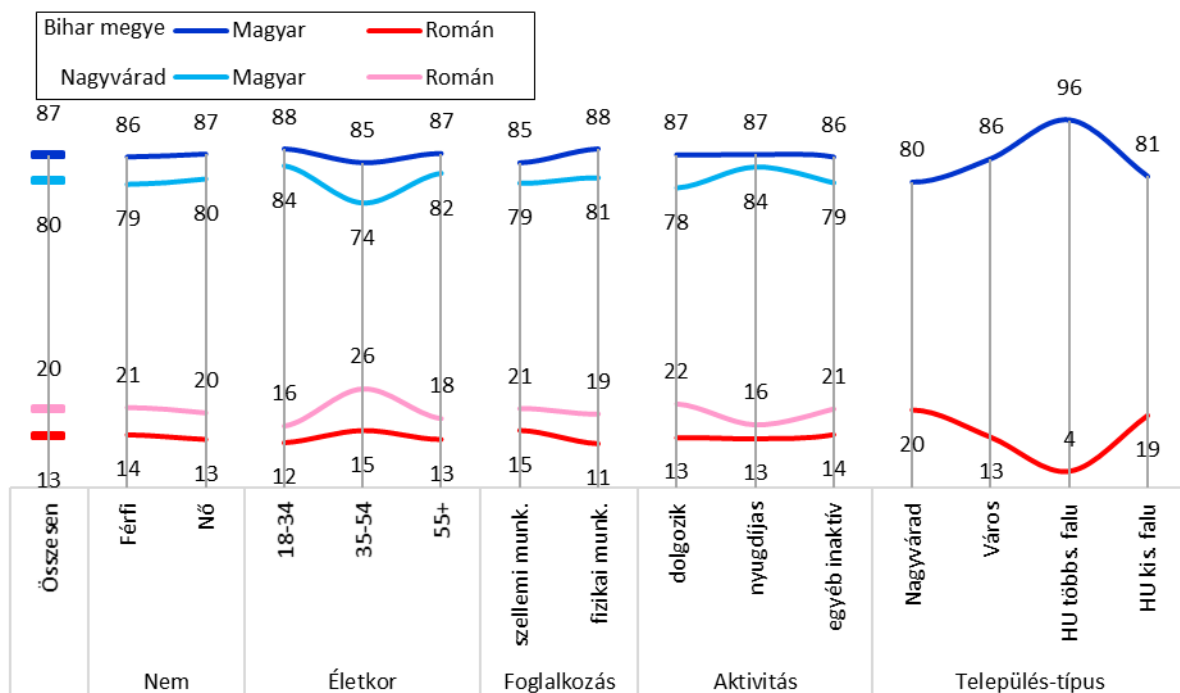
Amennyiben háttérváltozók szerint vizsgáljuk a kérdést (17 – 21. ábrák), több érdekes összefüggés kimutatható.

- Magyar óvodába, elemi- és általános iskolába azok a Bihar megyei magyarok jártak legnagyobb arányban, akik magyar többségű falvakban laknak. Az ő esetükben a magyarok nyelvű intézményben tanulók aránya mindhárom szinten meghaladja a 90 százalékot.
- Korcsoportos bontásban elmondható, hogy mind a megyében, mind pedig Nagyváradon a középkorúak azok, akik legnagyobb arányban vettek részt román nyelvű óvodai, elemi- és általános iskolai oktatásban. Ez azzal is magyarázható, hogy jelentős részük az 1970-es és 1980-as években járt iskolába, amikor jelentős mértékben visszaszorult a magyar oktatás.
- A középkorúakat tekintve hasonló tendenciák észlelhetők a középiskolai oktatás esetében is. Habár ebben a korosztályban jelentősen megnövekedik azok aránya, akik 8. osztály után folytatják tanulmányaikat, azonban ezek jelentős része román nyelvű intézményekbe kényszerül iratkozni.
- A fiatal generáció esetében megfordul a helyzet. A nagyváradi magyar fiatalok mintegy 70 százaléka már magyar nyelvű középiskolai intézménybe jár.
- A középiskolai adatokhoz hasonlóak az eredmények a felsőfokú intézmények esetében is. Habár a megkérdezettek túlnyomó többsége románul végezte tanulmányait lényegesen magasabb a magyar nyelvű egyetemre járok aránya a fiatalok körében. Nagyváradon például 29 százalékuk jár román nyelvű egyetemre, míg 23 százalékuk magyar nyelvűre). Összehasonlításképpen a középkorúak körében 39 százalék vett részt román nyelvű egyetemi képzésben és csak 10 százalék mondta, hogy magyarul végezte volna az egyetemet.
- Nagyváradon a román nyelvű egyetemre járás lényegesen jellemzőbb a férfiakra (34 százalékuk végezte románul tanulmányait a nők 20 százalékával szemben)

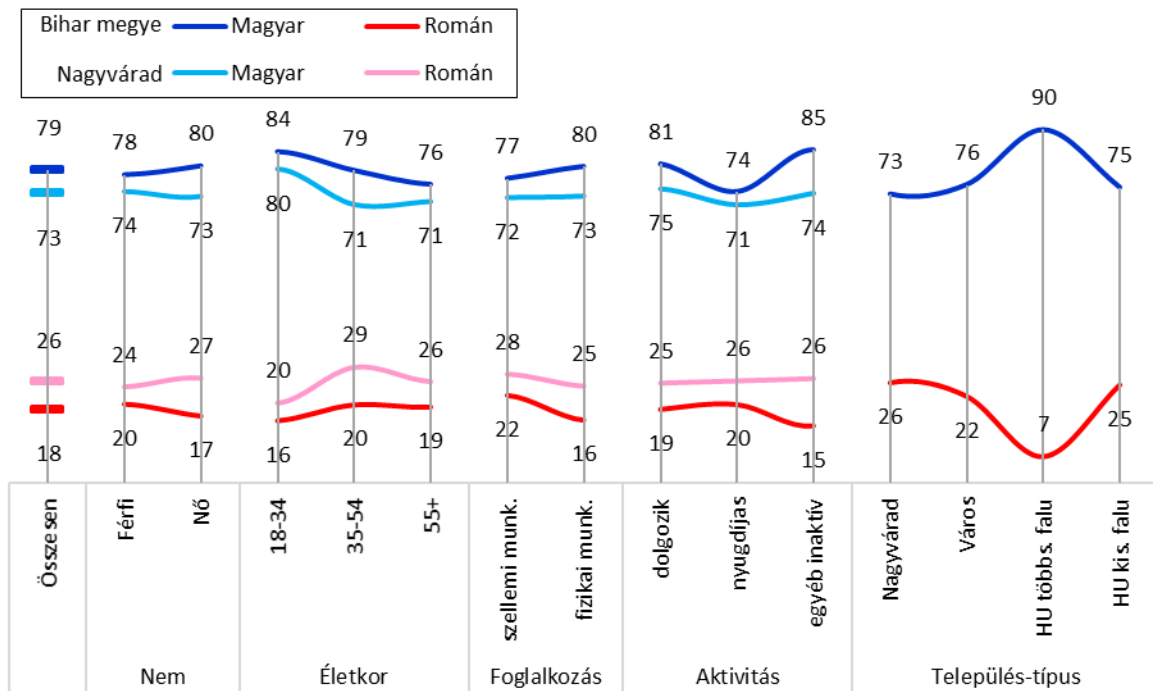
17. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Óvoda, háttérváltozók alapján

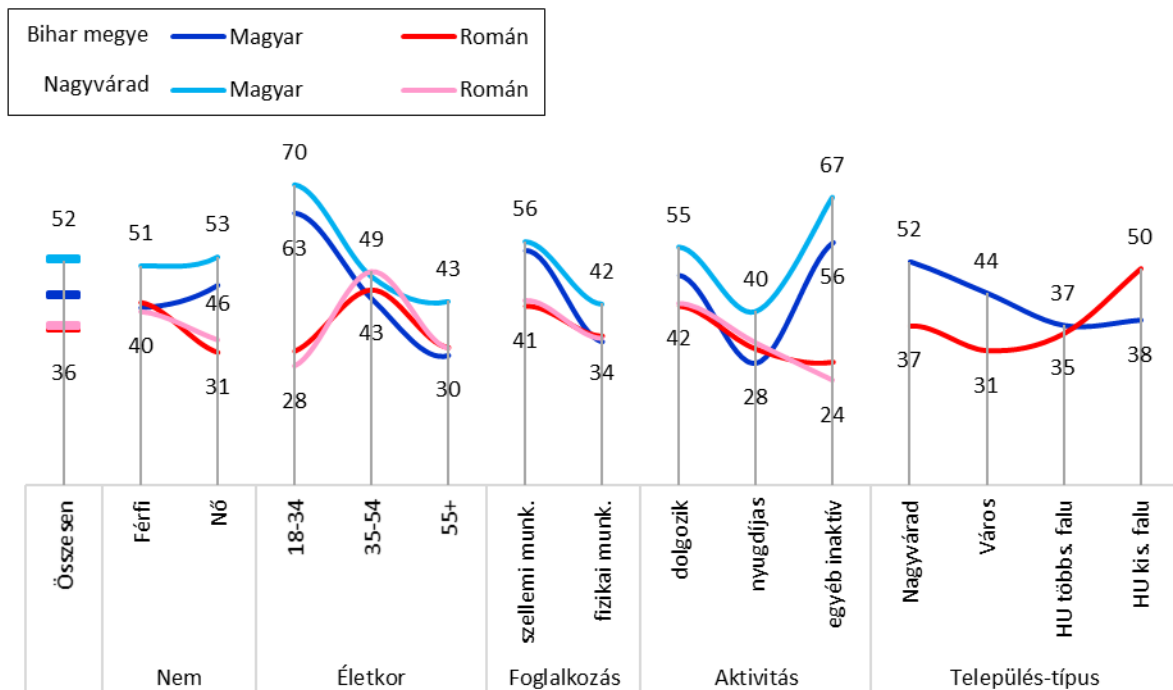
18. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Elemi iskola (1-4. osztály), háttérváltozók alapján

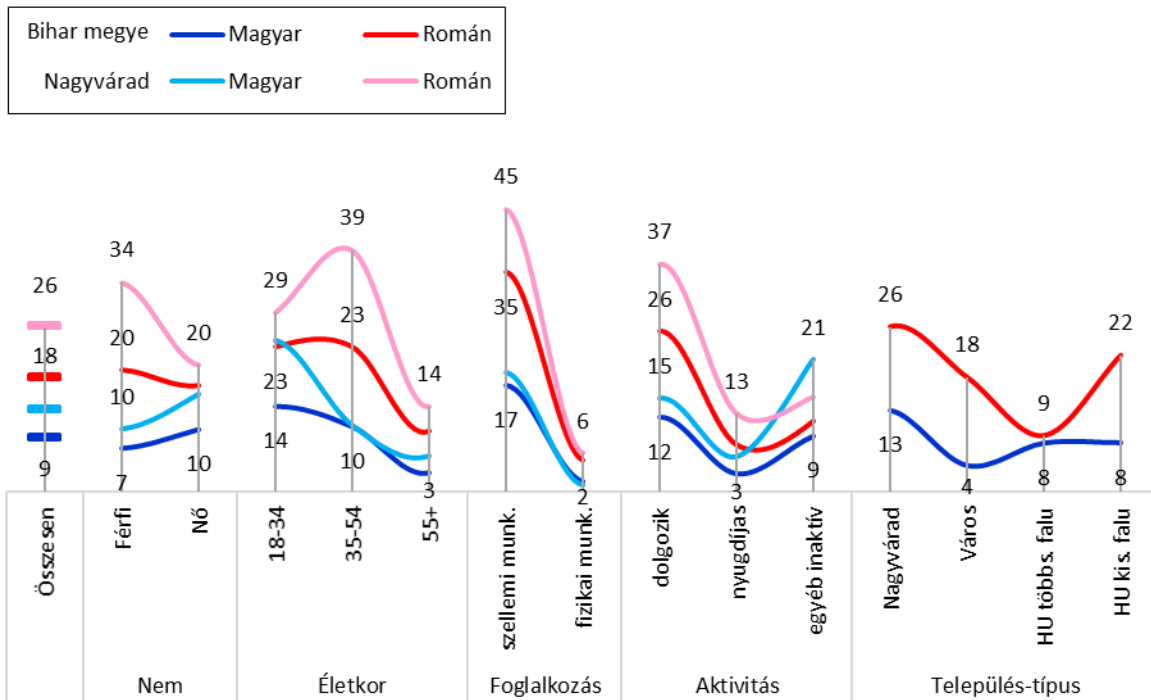
19. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Általános iskola (5-8. osztály), háttérváltozók alapján

20. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Középiskola, háttérváltozók alapján

21. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Egyetem, háttérváltozók alapján

A végzett oktatási intézmények nyelve tekintetében elmondható, hogy Bihar megyében és Nagyváradon visszaigazolódik az a tény, hogy az erdélyi magyarok párhuzamosodása növekszik, hiszen radikálisan megnőtt azok aránya, akik a közoktatás tekintetében legalábbis minden szinten magyarul végezték tanulmányaikat és növekvő tendenciát mutat a magyar nyelvű egyetemekre iratkozók aránya is.

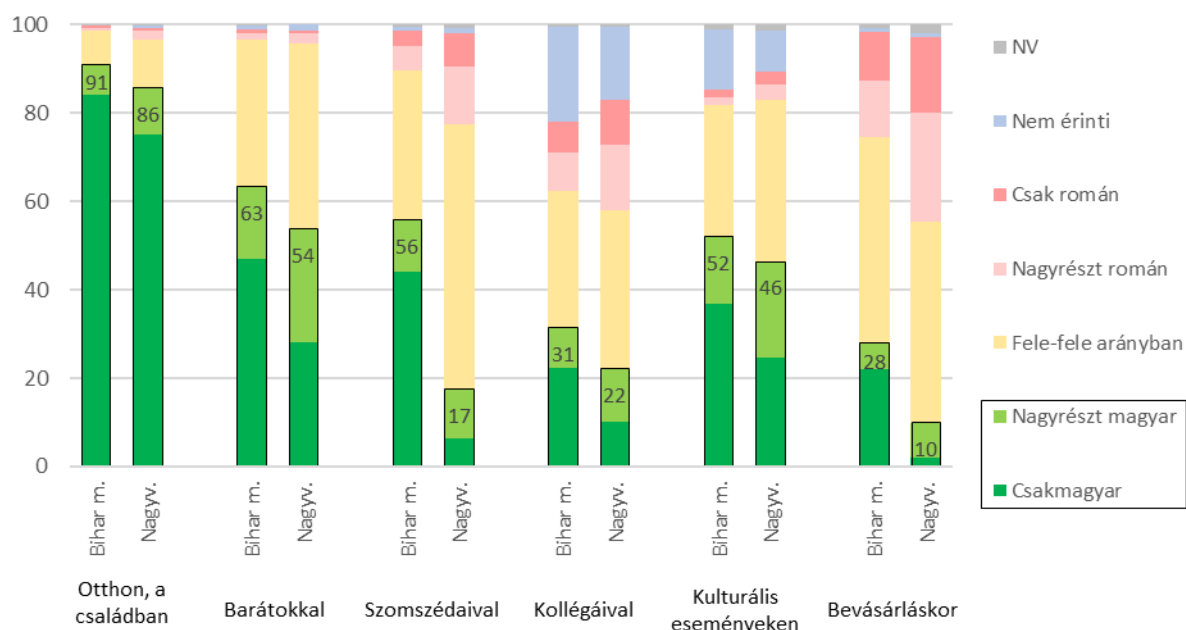
3. Nyelvhasználat különböző helyzetekben

A nyelvhasználat tekintetében a kérdőív két témát érintett. Egyrészt rákérdeztünk, hogy a Bihar megyei és nagyváradi magyarok milyen nyelvet beszélnek vagy használnak különböző formális vagy informális szituációkban, másrészt rákérdeztünk, hogy szerintük a magyar nyelv ismerete előnyt vagy hátrányt jelentett számukra életük fordulópontját jelentő különböző szituációkban. A nyelvhasználati terek tekintetében a következő szituációkra és helyzetekre kérdeztünk rá: 1) Otthon, a családban, 2) Munkahelyén/iskolában kollégáival, 3) Munkahelyén, szakmai levelezéseiben, 4) Főnökével/ iskolaigazgatóval, 5) Kulturális eseményeken, 6) Barátokkal, 7) Szomszédaival, 8) Családorvosánál, 9) Szakorvosnál, 10) Bevásárláskor, valamint a polgármesteri hivatalban, 11) szóban és 12) írásban. A felsorolt helyszíneket két kategóriába osztottuk. A 22. ábrán jelennek meg az informálisnak számító helyzetek, míg a 23. ábrán a formális szituációk.

Az informális szituációk közül kiemelkedik a családban való kommunikáció, amely a Bihar megyei magyarok 91 százalékánál, a nagyváradi magyarok 86 százalékánál inkább magyarul zajlik. Emellett a Bihar megyei magyarok többsége inkább magyarul beszél barátaival, szomszédaival és az általuk látogatott kulturális eseményeken is. Habár a barátokkal és kulturális eseményeken való kommunikáció a nagyváradi magyarok esetében is magyarul zajlik, a szomszédokkal való kommunikáció már vegyesnek vagy inkább románnak mondható, a válaszadók mindössze 17 százaléka jelezte, hogy ebben a helyzetben magyarul kommunikál. A kollégákkal való kommunikáció, valamint bevásárláskor már nem a magyar dominál.

Érdekes módon minimális azok aránya, akik román nyelvű kulturális rendezvényekre járnak. Ezek aránya 4 százalék a megyében, és 6 százalék Nagyváradon.

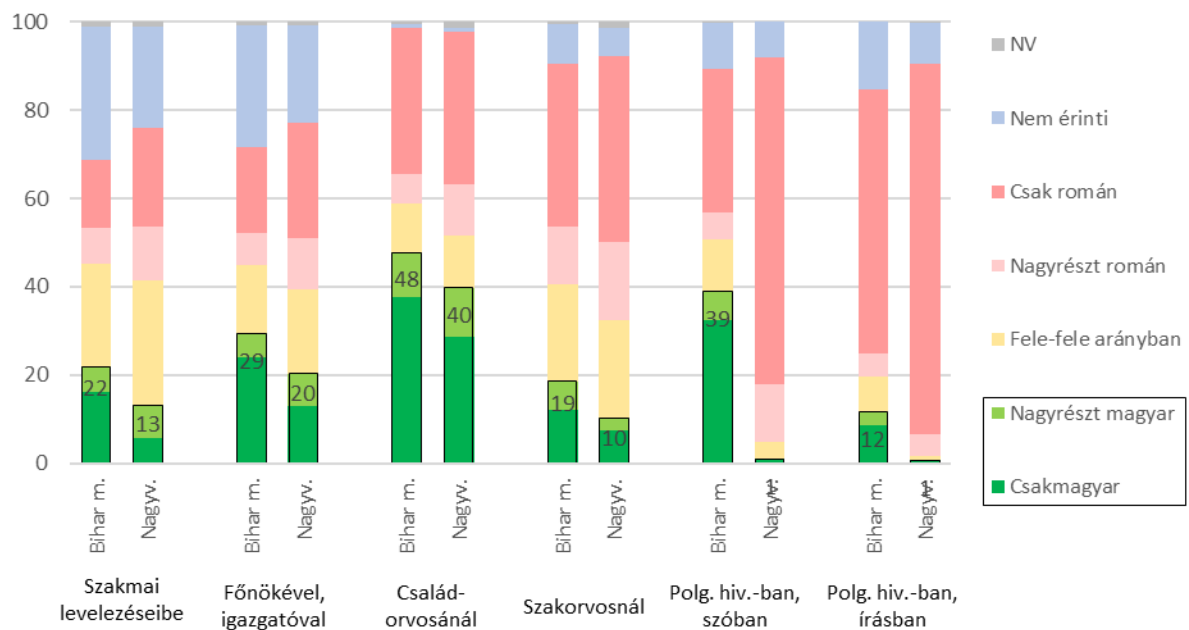
22. ábra: Milyen nyelven beszél vagy milyen nyelvet használ a következő helyzetekben? Informális helyzetek

A formális szituációk esetében a magyar nyelvhasználat valamivel alacsonyabb. Mindössze a családorvos, valamint a felettséggel vagy igazgatóval való kommunikáció esetében beszélhetünk

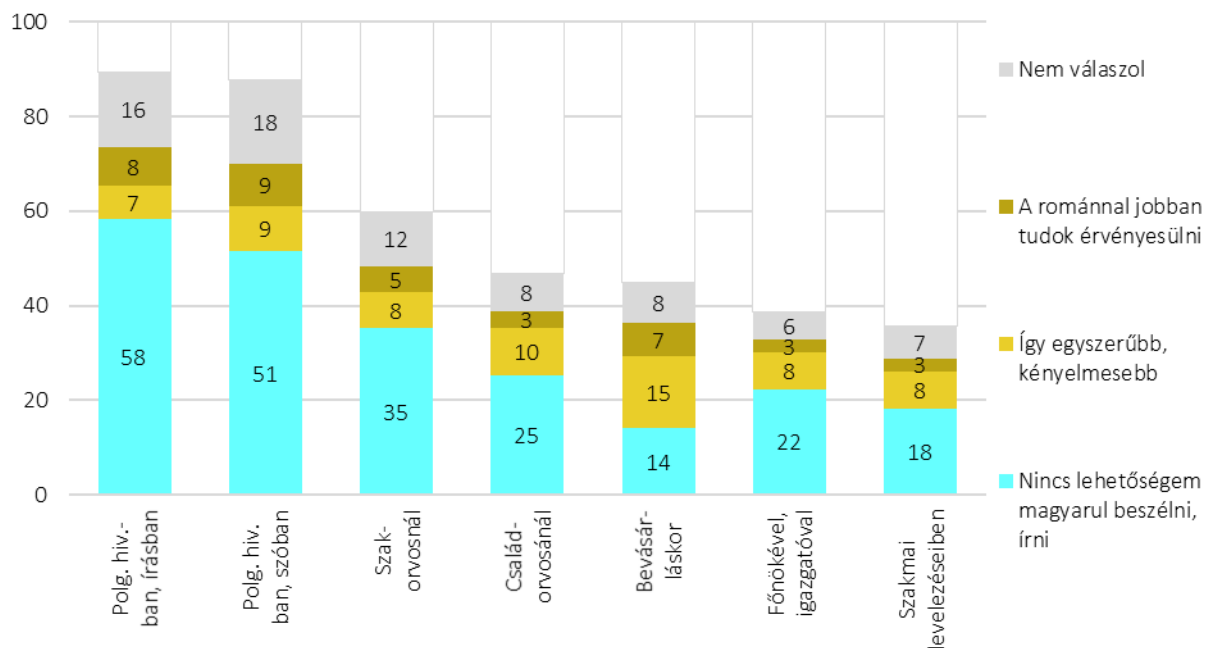
jelentősebb magyar nyelvű kommunikációról. A szakmai levelezések, a szakorvosok, valamint a polgármesteri hivatal szóbeli kommunikációja esetében mindössze a megyében található 20 százalék körüli vagy annál magasabb arányokat. Ezzel szemben Nagyváradon egyik felsorolt szituációban sem éri el a 15 százalékot azok aránya, akik inkább magyar boldogulnak az adott helyzetben.

23. ábra: Milyen nyelven beszél vagy milyen nyelvet használ a következő helyzetekben? Formális szituációk

A lista végén a polgármesteri hivatalokkal folytatott írásbeli kommunikáció áll, ahol a magyar nyelv mindössze pár, főleg a megye más településein fordul elő.

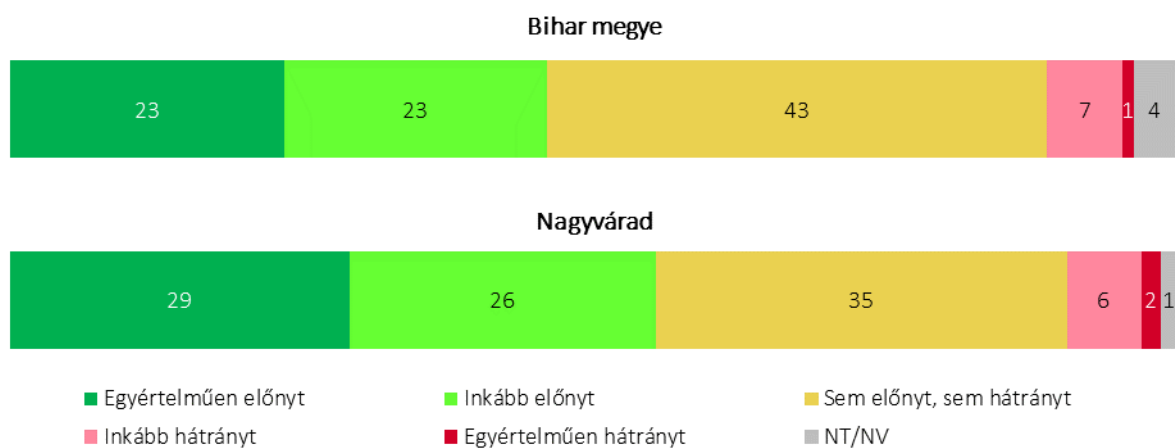
24. ábra: Miért beszél inkább románul ezekben a szituációkban? Nagyvárad mintája

Egy fontos kérdés, hogy amennyiben a magyar lakosság románul kommunikál egy adott szituációban, miért teszi azt. Mindenki, aki azt mondta, hogy inkább vagy teljesen románul beszél, három helyzetből választhatott: a románul jobban tudok érvényesülni, így egyszerűbb, vagy, hogy nincs lehetőségem a magyar nyelvet használni. Mivel a válaszok között Nagyváradon volt magasabb azok aránya, akik nem használják a magyar nyelvet, a fenti kérdést csak itt prezentáltuk (24. ábra). Amint látható, majd minden helyzetben a fő ok, amiért a nyelvváltás létrejön az, hogy abban a szituációban a magyar beszélőknek nincs lehetőségük anyanyelvüket használni. Ez kiemelten jellemző a polgármesteri hivatalokban, a szakorvosoknál, valamint a családorvosnál is. Ezzel szemben bevásárláskor a domináns érv, hogy sokkal egyszerűbb ezeket az ügyeket románul intézni. Más szóval, ezekben a helyzetekben a magyar nyelv használatának lehetősége megvan, azonban ez vélhetően több erőbefektetést igényelne (magyar üzletek, eladók megkeresése stb.).

A témakör második kérdése arra vonatkozott, hogy előnyt vagy hátrányt jelent-e Bihar megyében és Nagyváradon a magyar nyelvtudás. A kérdésre adott válaszok alapján egyértelmű, hogy hátrányt csak egy elenyésző kisebbségnek (8 százalék) jelent, míg Nagyváradon a megkérdezettek fele előnyként értékelte.

25. ábra: Az, hogy Ön ismeri a magyar nyelvet inkább előnyt vagy hátrányt jelentett az életútja szempontjából meghatározó események, folyamatok tekintetében.

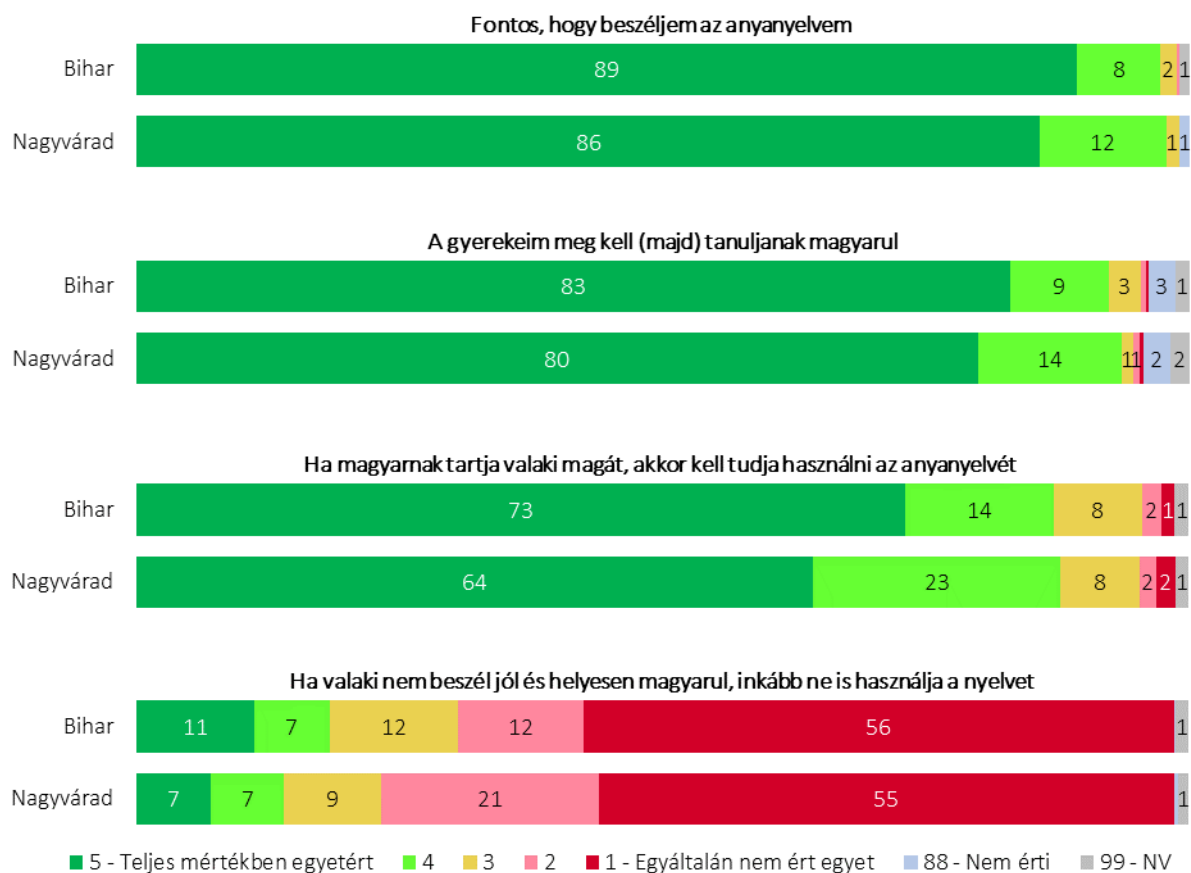

4. Román és magyar nyelvvel szembeni attitűdök

A nyelvhasználattal kapcsolatos negyedik téma a nyelvi attitűdökre vonatkozott. Ennek értelmében a megkérdezettek különböző kijelentéseket kellett értékeljenek aszerint, hogy mennyire értenek egyet vele. A kijelentések a következők voltak:

1. Fontos, hogy beszéljem az anyanyelvem.
2. A gyerekeim meg kell (majd) tanuljanak magyarul.
3. Függetlenül a beszélgetés tárgyától, udvariatlanság, ha két magyar magyarul beszélget akkor, amikor románok is vannak a közelben.
4. Ha valaki nem beszél jól és helyesen magyarul, inkább ne is használja a nyelvet.
5. Ha magyarnak tartja valaki magát, akkor kell tudja használni az anyanyelvét
6. Minden román állampolgárnak, beleértve a romániai magyarokat is, kötelessége ismerni a román nyelvet.
7. Az a romániai magyar, aki nem beszél jól románul, nagyon nehezen talál Romániában munkahelyet.
8. Ha valamivel kisebb fizetésért is, de szívesebben dolgoznék olyan munkahelyen, ahol a munkatársak többsége magyarul beszél.
9. A románok általában ellenségesek azokkal a magyarokkal szemben, akik nem beszélnek jól románul.

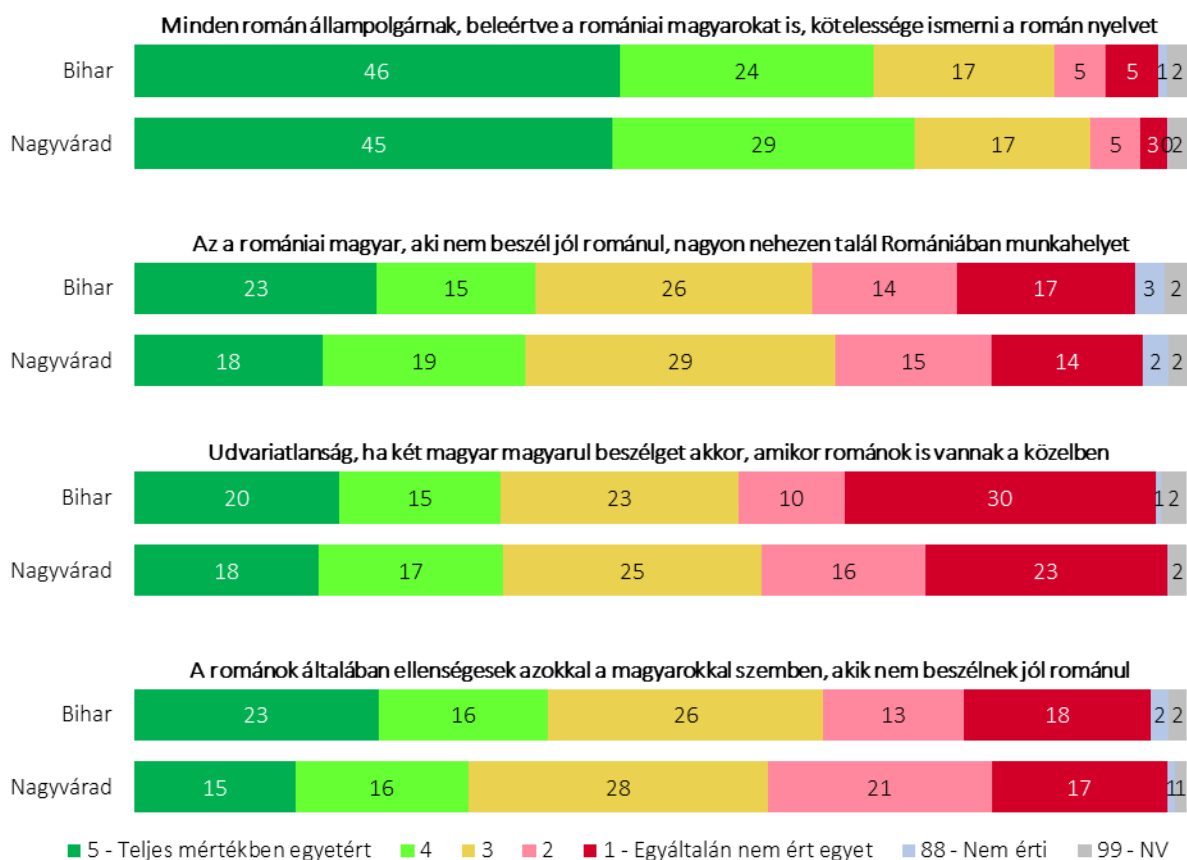
26. ábra: Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? Magyar nyelvvel szembeni attitűdök

A 26. ábrán a magyar nyelvvel szembeni attitűdöket gyűjtöttük össze. Amint látható, Nagyváradon legalábbis kvázi-konzensus van ezekkel kapcsolatban. A megkérdezettek 98 százaléka egyetért azzal, hogy fontos, hogy beszéljük az anyanyelvünket és 94 százalék megtanította, vagy meg szeretné tanítani a gyerekeit is magyarul. 87 százalék összeköti a magyar identitást a magyar nyelv ismeretével, és 76 százalék nem nézne rossz szemmel azokra, akik habár nem beszélnek helyesen magyarul, mégis használnák a nyelvet.

A Bihar megyei adatok az első három kijelentés esetében megegyeznek a nagyváradiakkal, azonban magasabb azok aránya, akik szigorúbbak azokkal, akik nem beszélnek helyesen magyarul. A válaszadók 17 százaléka úgy gondolja, hogy ebben az esetben nem is kellene használni a nyelvet.

27. ábra: Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? Román nyelvi ideológiákkal szembeni attitűdök

A román nyelvi ideológiákkal kapcsolatban lényegesen kisebb az egyetértés (27. ábra). Az egyetlen kérdés, ahol egyetértés mutatkozik az, hogy meg kell-e tanulni románul a romániai magyaroknak. A Bihar megyei magyarok 70, a nagyváradi magyarok 74 százaléka ért egyet a kijelentéssel, és mindössze 8-10 százalék utasítja el ennek gondolatát. A másik három kijelentés esetében azonban lényegesen nagyobb az egyet nem értés. A megkérdezettek mindössze 37-38 százaléka gondolja úgy, hogy román nyelvtudás nélkül nehezebb munkát kapni, és 29-31 százalék utasítja ezt teljesen el. 35 százalék gondolja úgy, hogy udvariatlanság magyarul beszélni román-magyar vegyes társaságban, és 39-40 százalék az, aki nem gondolja így.

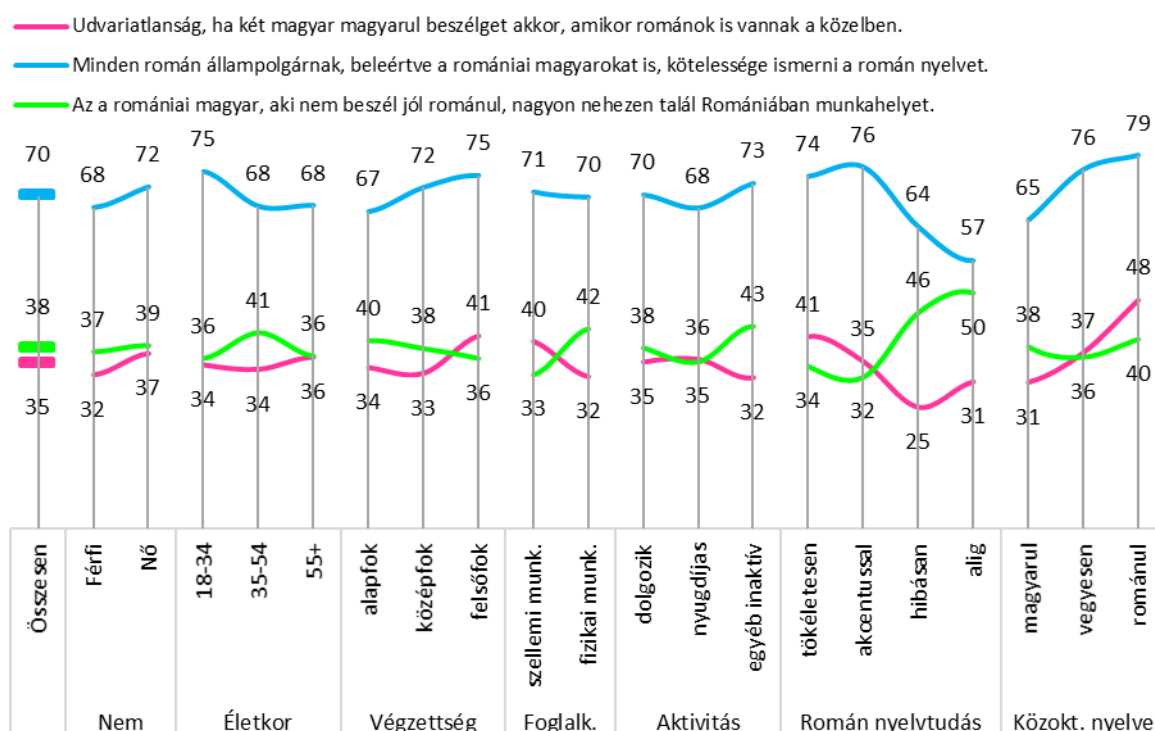
A megye és a város közötti legnagyobb különbség azzal a kijelentéssel kapcsolatban van, hogy ellenségesek-e a románok azokkal a magyarokkal szemben, akik nem tudnak jól románul. Míg a

teljes megye esetében 39 százalék ért egyet ezzel a kijelentéssel, addig a nagyváradi magyarok esetében ez az arány 31 százalék.

Amennyiben háttérváltozók szerint vizsgáljuk a kérdést (28. ábra), elmondható, hogy a fiatalok, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők, azok, akik jól beszélnek románul, valamint azok, akik jártak román iskolában is nagyobb arányban gondolják úgy, hogy a romániai magyaroknak meg kell tanulniuk románul. Ezen utóbbi két kategória tagjai között magasabb azok aránya is, akik úgy gondolják, hogy udvariatlanság magyarul beszélni, ha románok is jelen vannak.

Érdekes módon, azok akik rosszul beszélnek magyarul nagyobb arányban gondolják úgy, hogy román nyelvtudással jobban tudnának érvényesülni a munkaerőpiacon.

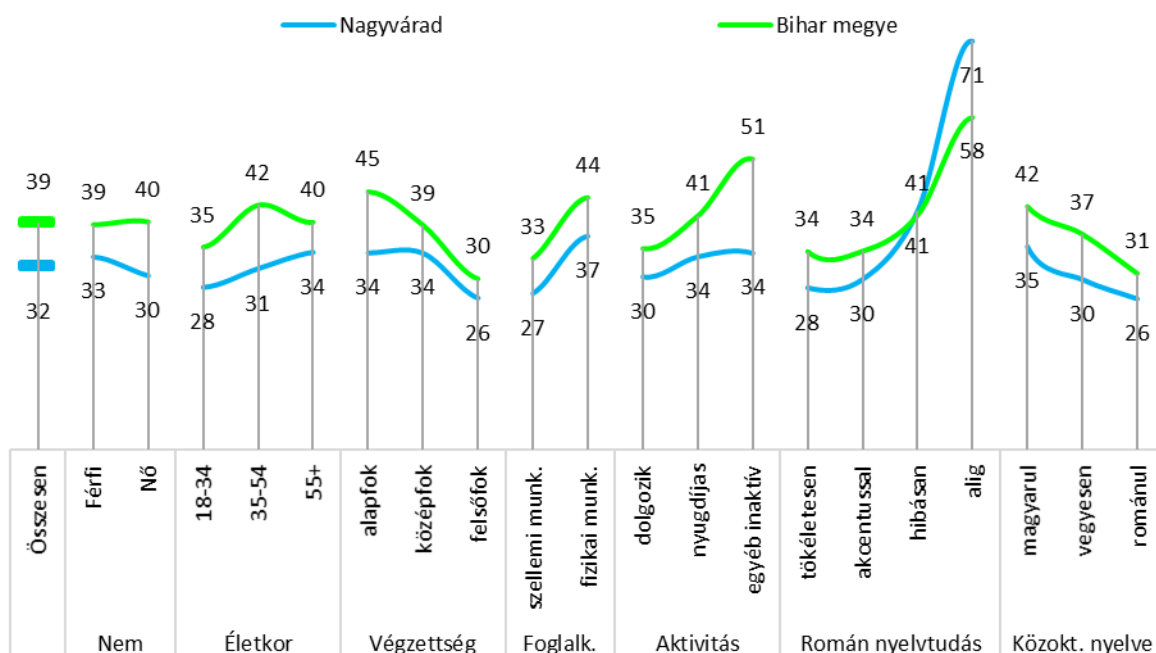
28. ábra: Román nyelvi ideológiákkal szembeni attitűdök. Egyetértők aránya háttérváltozók szerint. Bihar megyei adatok

Releváns különbség a Bihar megyei és nagyváradi vélemények között csak annak a kijelentésnek kapcsán volt, hogy a románok általában ellenségesek azokkal a magyarokkal szemben, akik nem beszélnek jól románul. Ez a különbség a háttérváltozók szerint is megjelenik. Amint a 29. ábrán is látható, a nagyváradi magyarok esetében a románok ellenséges viszonyulásának érzése nő az életkorral, valamint fordítottan arányos a nyelvtudással. Míg a jól beszélők 28-30 százaléka gondolja úgy, hogy a románok ellenségesek a románul nem tudó magyarokkal, addig a magyarul gyengén beszélők esetében ez az arány 41 százalék, míg a magyarul nem tudók esetében 71.

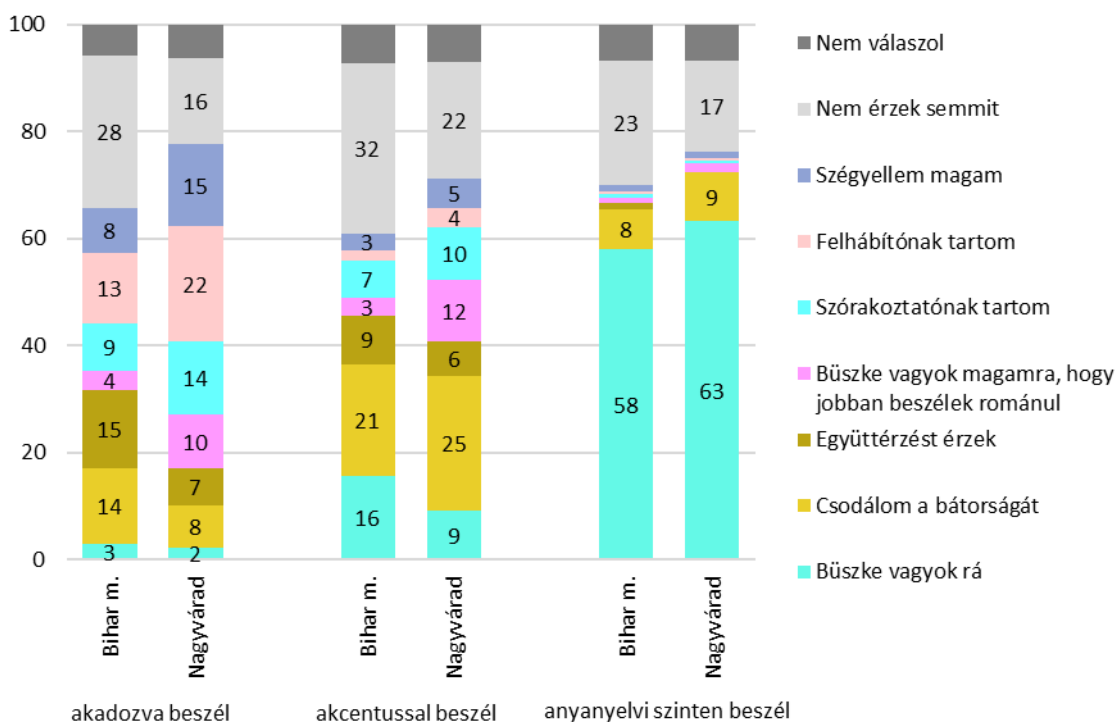
A Bihar megyeiek esetében lényegesen nagyobbak a különbségek végzettség, valamint foglalkozás-típus szerint. Míg az alapfokú végzettségűek 45 százaléka ért egyet ezzel a kijelentéssel, addig a felsőfokú végzettségűek esetében ez az arány mindössze 30 százalék.

29. ábra: Román nyelvi ideológiákkal szembeni attitűdök, háttérváltozók szerint. Azok aránya, akik egyetértenek a következők kijelentésével: *“A románok általában ellenségesek azokkal a magyarokkal szemben, akik nem beszélnek jól románul”*

A nyelvi attitűdökkel kapcsolatos utolsó témakör a magyaroknak más magyarok román nyelvhasználatával szembeni attitűdjére kérdezett rá (30. ábra). Három szituációban kellett véleményt mondaniuk: ha egy magyar politikust 1) rosszul, akadozva, 2) folyékonyan, de magyar akcentussal és 3) anyanyelvi szinten hallanak beszélni.

30. ábra: Mit érez akkor, amikor egy ismert erdélyi magyar politikus 1) rosszul beszél 2) folyékonyan, de érezhető magyar akcentussal, 3) anyanyelvi szinten beszél románul a rádióban vagy a tévében?

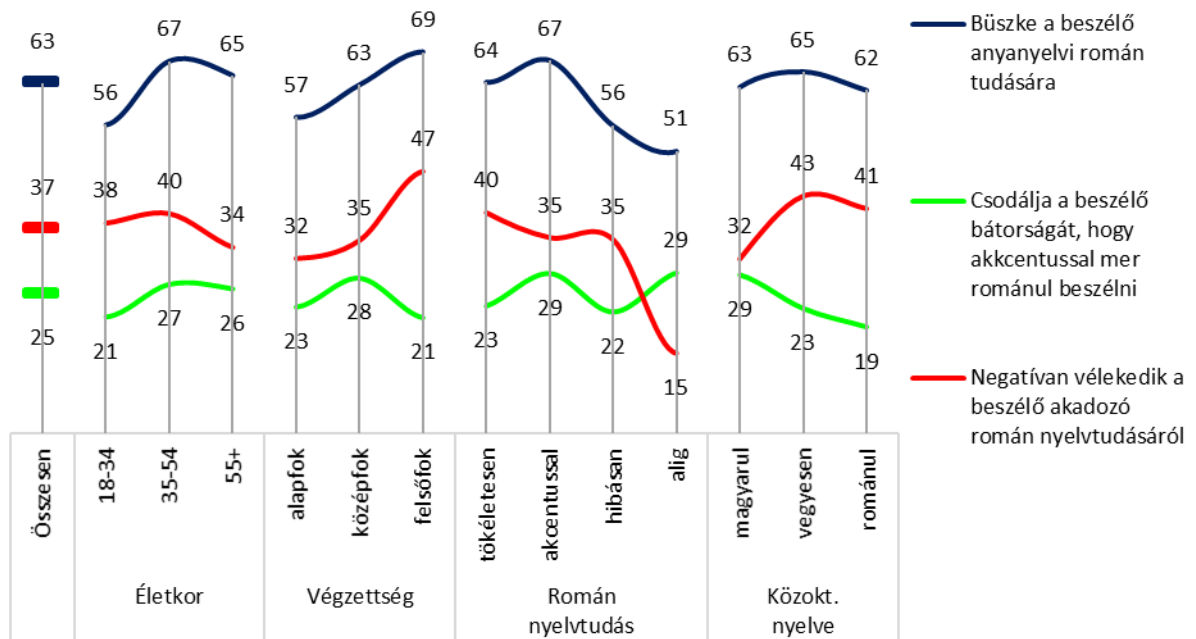
Habár amint a 30. ábrából is kitűnik, a megkérdezettek egy jelentős része (főleg a megyében) nem válaszolt a kérdésre, vagy úgy gondolja, nem érezne semmit ezekben a situációban, a kérdés lehetőséget ad a nagyváradi és bihari magyarok román nyelvel szembeni attitűdjének a mélyebb megértésére. Amint az ábrán is látható, árnyalatnyi, sokszor jelentős különbségek vannak a megye egészére és a nagyváradi magyarokra jellemző vélekedések között. Mindkét esetben a megkérdezettek több mint felét (58 százalék a megyében, 63 százalék a nagyváradi magyarok körében) büszkeséggel tölti el, ha egy magyar politikust tökéletes románsággal hall beszélni. Abban az esetben, ha a politikus rosszul beszél a nagyváradi magyarok kevésbé megengedők. 37 százaléku szégyelli magát vagy felháborítónak tartja ezt. Ellentétben a Bihar megyei eredményekkel, ahol a domináns vélekedés az együttérzés vagy a bátorság csodálata (15, valamint 14 százalék). Ezen utóbbi vélekedés a legelterjedtebb abban az esetben, ha valaki érezhető akcentussal, de folyékonyan beszél románul is (25 százalék a városban. 21 százalék a megyében). Ezek az eredmények arra engednek következtetni, hogy a megkérdezettek egy jelentős százalékát vélhetően fenyegeti saját (hibás) nyelvtudása és felnéznek azon magyarokra, akik tökéletesen elsajátítják a magyar nyelvet, illetve lenézik azokat, akik viszont nem beszélnek jól románul.

Amennyiben háttérváltozók szerint vizsgáljuk a fenti kijelentéseket, további értelmezésekre nyílik lehetőség. A nagyváradi magyarok esetében három kijelentés kapcsán tapasztaltunk releváns különbségeket: 1) a beszélő anyanyelvi román tudása esetén tapasztalt büszkeség, 2) az akcentussal beszélő politikus bátorságának csodálata, valamint 3) a rossz románsággal beszélő politikussal szembeni ellenérzések esetén. Amint a 31. ábra esetében látható, lényegesen nagyobb arányban büszkéek egy politikus tökéletes nyelvtudására a felsőfokú végzettséggel rendelkezők, az idősek és a középkorúak, valamint azok, akik maguk is jól, de érezhető akcentussal beszélnek románul. Ezzel szemben az alapfokú végzettségűek, a fiatalok, valamint a románul rosszul beszélők számára a jó román tudás kisebb mértékben jelent alkalmat büszkeségre, habár az ő esetükben sem esnek az arányok 50 százalék alá.

Az akcentussal beszélt román nyelv kevésbé jelent problémát a fiatalok, a román iskolát végzettek és a felsőfokú végzettségűek számára. Ők azok, akik vélhetően természetesebbnek veszik, hogy a magyarok nem beszélnek tökéletesen románul. Ezzel szemben, azok akik maguk is akcentussal beszélnek a román nyelvet, valamivel magasabb arányban fejezik ki csodálatukat azon magyarokkal szemben, akik habár érezhető akcentussal beszélnek a nyelvet, de vállalják a román nyelvű nyilvános felszólalást.

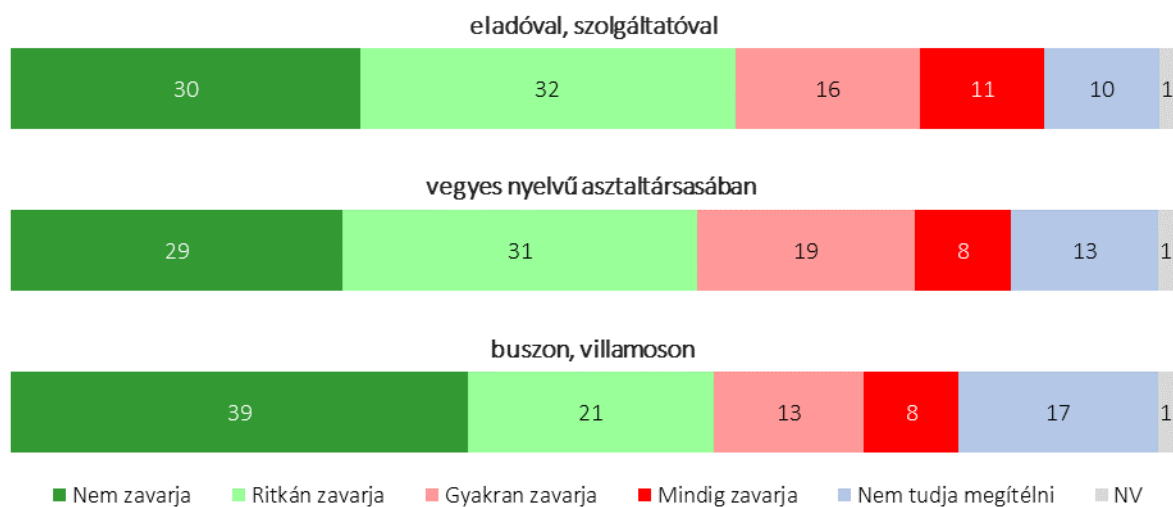
A románul rosszul beszélő magyarokkal szemben a nagyváradi magyarok körében úgy tűnik, hogy a felsőfokú végzettségűek, valamint akik románul is végezték tanulmányaik egy részét, a legkevésbé toleránsak. Az ő esetükben 47, valamint 43 százaléka a megkérdezetteknek tartja felháborítónak, vagy szégyelli magát, ha egy magyar politikus rosszul beszél románul. A rossz román nyelvtudás legkevésbé a románul rosszul beszélőket zavarja (15 százalék). Ezt követik az alapfokú végzettséggel rendelkezők, a kizárólag magyar iskolába járók (32-32 százalék), valamint az idősek (34 százalék).

31. ábra: Mit érez akkor, amikor egy ismert erdélyi magyar politikus 1) rosszul, akadozva beszél 2) folyékonyan, de érezhető magyar akcentussal, 3) anyanyelvi szinten beszél románul a rádióban vagy a tévében? Háttérváltozók szerint, nagyvárad minta

A nyelvi attitűdökkel foglalkozó blokk utolsó kérdése arra vonatkozott, hogy a megkérdezettek tapasztalata szerint hogyan viszonyulnak a románok ahhoz, ha a magyarok bizonyos helyzetekben magyarul kommunikálnak, amikor ők is jelen vannak. A megkérdezettek túlnyomó többsége (60-62 százaléka) úgy gondolta, hogy egyik szituációra sem jellemző igazán, hogy a románokat zavarja a magyar szó. Érdekes módon ebben nem volt lényegi különbség a megyei és városi adatok között sem, éppen ezért alább a megyei adatokat közöltük.

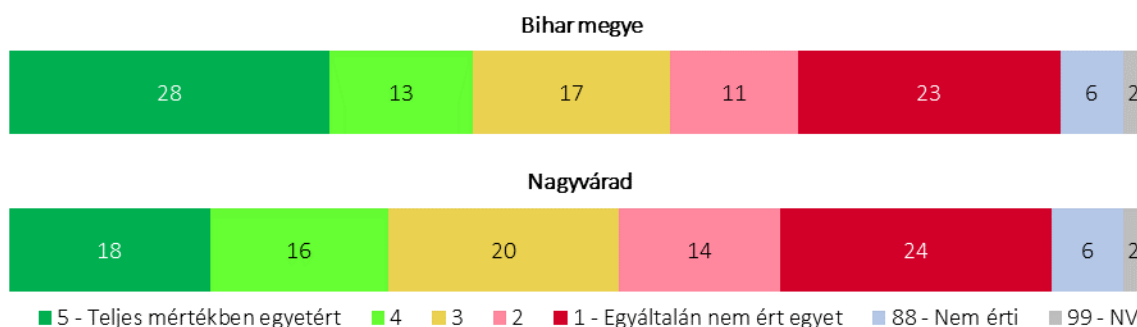
32. ábra: Tapasztalata szerint zavarja-e románokat, ha a következő helyzetekben magyarul kommunikál? Bihar megyei minta

5. Gazdasági etnocentrizmus

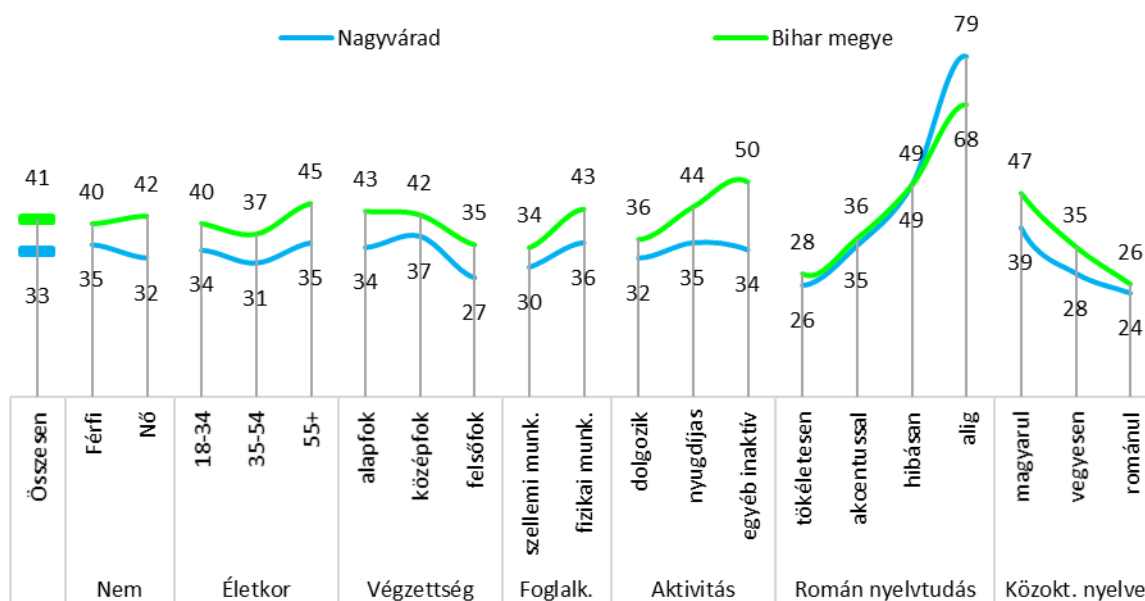
A gazdasági etnocentrizmus témakörben három kérdést tettünk fel. Egyrészt rákérdeztünk, hogy annak érdekében, hogy magyar közegben dolgozzanak hajlandóak lennének-e a Bihar megyei és nagyváradai magyarok kevesebb pénzért dolgozni vagy nem. Másrészt rákérdeztünk, hogy tudják-e, hogy hol találhatóak magyar nyelven bizonyos szolgáltatások a megyében. A harmadik kérdés arra vonatkozott, hogy előfordult-e már velük, hogy magyar előadók másképp kezeljék csak azért, mert ők is magyarok.

33. ábra: Mennyire ért egyet a következő kijelentéssel? Ha valamivel kisebb fizetésért is, de szívesebben dolgoznék olyan munkahelyen, ahol a munkatársak többsége magyarul beszél.

A jó fizetés és/vagy nyelvi közösséghez tartozás dilemmájára adott válaszokban jelentős különbségeket észlelhetünk a Bihar megyei és a nagyváradai válaszok között (33. ábra). Míg a teljes megyében a megkérdezettek 41 százaléka hajlandó lenne kevesebb fizetésért dolgozni csak azért, hogy magyar környezetben dolgozhasson, addig a városban ez az arány 34 százalék. Ezzel szemben azok aránya, akik elutasítják ennek gondolatát 34 százalék a megyében élő, és 38 százalék a nagyváradai magyarok körében.

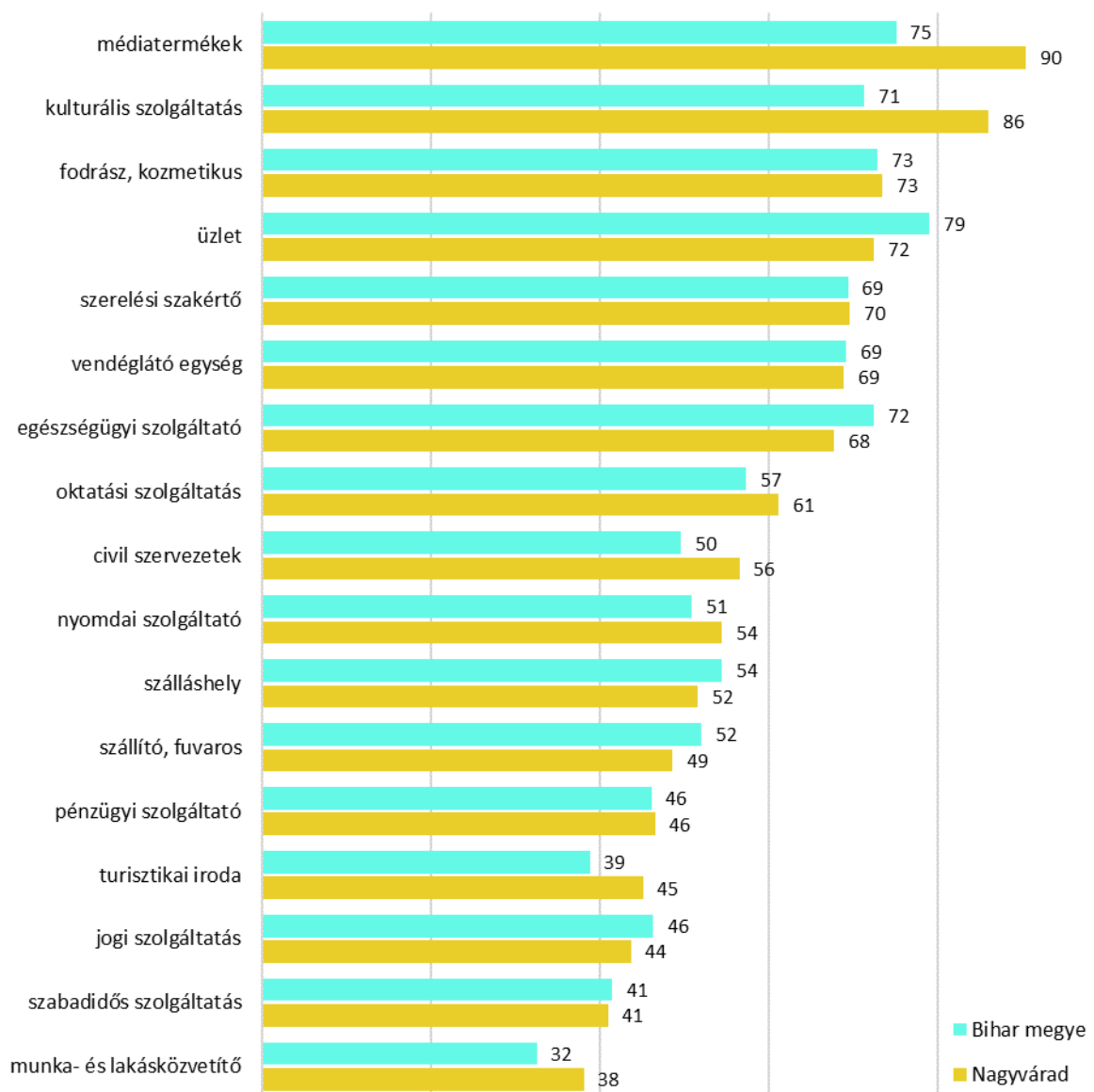
34. ábra: Mennyire ért egyet a következő kijelentéssel? Ha valamivel kisebb fizetésért is, de szívesebben dolgoznék olyan munkahelyen, ahol a munkatársak többsége magyarul beszél. Háttérváltozók szerint

Hogyha háttérváltozók szerint vizsgáljuk a kérdést (34. ábra), több érdekes dolog is megállapítható. Egyrészt mind a város, mind a megye esetében nagyobb valószínűséggel vállalnának kevesebb pénzért munkát azért, hogy magyar környezetben legyenek azok, akik alig vagy hibásan beszélnek magyarul, magyar iskolába jártak, vagy nem rendelkeznek felsőfokú végzettséggel. A románul jól beszélők és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetében a legalacsonyabb az előbbi gondolattal egyetértő aránya.

A második téma a magyar nyelvű szolgáltatásokat vette górcső alá. 19 szolgáltatásról kérdeztük meg, hogy tudnák-e a megkérdezettek ilyen magyarul találni a megyében. Ezek közül kettőt leszámítva nincsenek érdemi különbség a Bihar megyei és nagyváradai adatok között. A megyében legtöbben magyarul működő üzletről tudtak (79 százalék), míg a városban médiatermékekről és kulturális szolgáltatásokról (90, valamint 86 százalék). A lista másik végén a munka és lakásközvetítő (32, valamint 38 százalék) és a szabadidős szolgáltatások állnak (41 százalék).

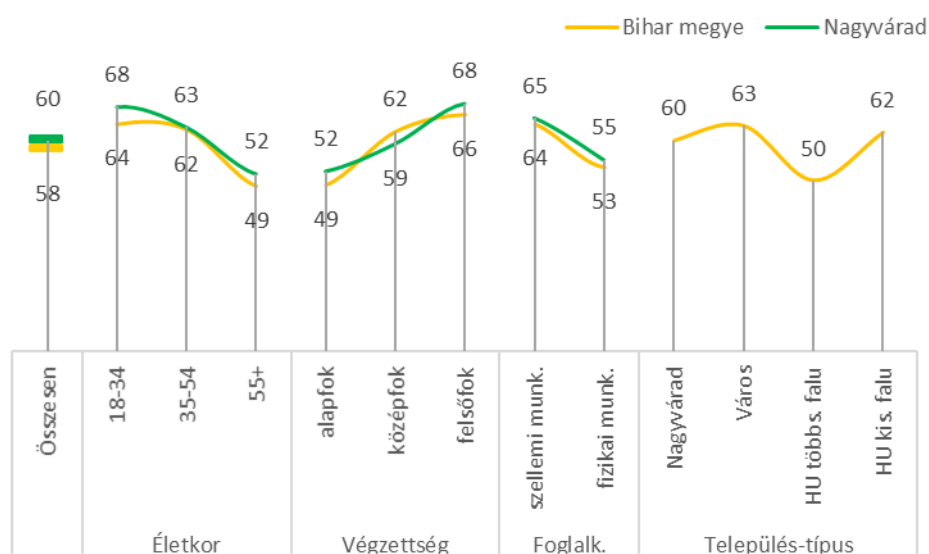
35. ábra: Tudja, hogy hol találja Nagyváradon és Bihar megyében magyarul a következő szolgáltatásokat?

A magyar nyelvű szolgáltatásokkal kapcsolatban egy másik mérőszám azt mutatja, hogy egy-egy válaszadó a 19-es listáról hány esetben tudott magyar szolgáltatásról. Amint a 36. ábrán is látható, a megyében átlagosan magyar nyelvű szolgáltatásokat a megkérdezettek 58 százaléka (Nagyváradon 60 százalék) tudott megnevezni. Ez az arány valamivel magasabb a fiatalok és a felsőfokú végzettségűek, valamint a szellemi munkát végzők esetében. Ez arra enged következtetni, hogy ezek a kategóriák vélhetően tudatosabban keresik a lehetőséget, hogy saját etnikai közösségükön belüli személyektől vásároljanak.

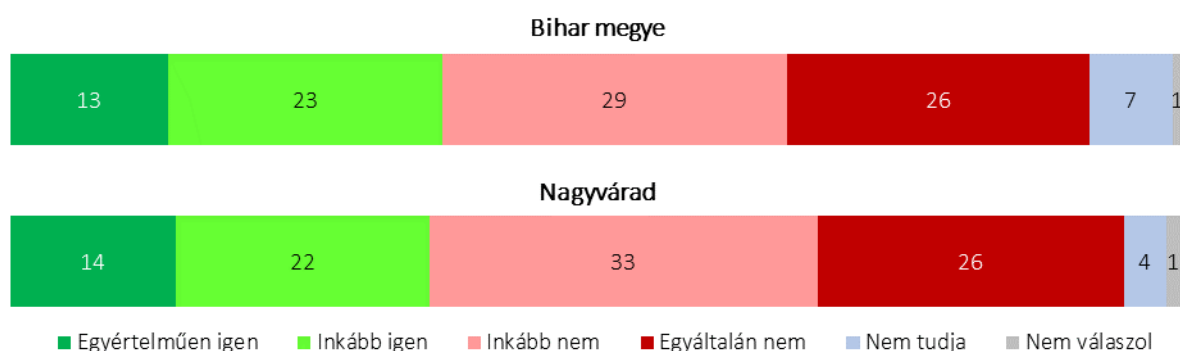
Érdekes módon a legkevesebb magyar nyelvű szolgáltatást azok tudták megnevezni, akik olyan falvakban élnek, ahol a magyarok többségben vannak. Ez azzal is magyarázható, hogy itt vélhetően adott és magától érthetődően a szolgáltatások egy jelentős része magyarul van, ellentétben mondjuk azokkal a településekkel, ahol arányaiban véve kevesebb magyar él.

36. ábra: Magyar nyelvű szolgáltatások átlagos aránya, háttérváltozók szerint

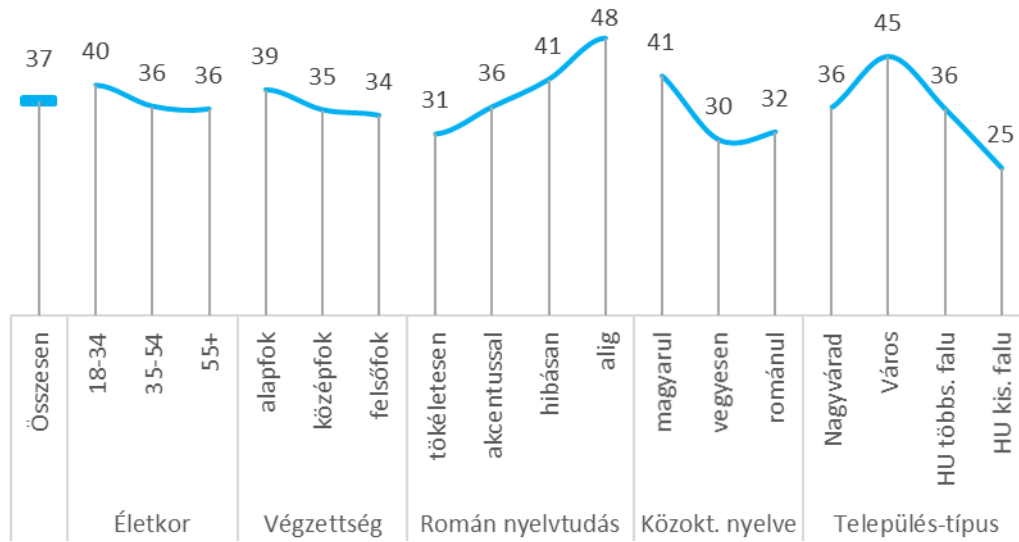
A gazdasági etnocentrizmussal foglalkozó utolsó kérdés arra vonatkozott, hogy éreznek-e megkülönböztetett figyelmet a válaszadók a szolgáltatók vagy eladók részéről, amennyiben mindketten magyarok. Amint a 37. ábrán is látható, a megkérdezettek többsége nem gondolja úgy, hogy másképp kezelnék az eladók vagy szolgáltatók csak azért mert mindketten magyarok, mindössze 37 százalékuknak volt ez a tapasztalata.

37. ábra: Ön szerint, ha egy magyar szolgáltatóhoz/eladóhoz fordul, másképp kezeli, azért, mert Ön is magyar?

Amennyiben háttérváltozók szerint vizsgáljuk a kérdést (38. ábra), láthatjuk, hogy a megkülönböztető figyelmet leginkább azok érzik, akik alig beszélnek magyarul, illetve akik a kisebb városokban laknak. Életkor és végzettség szerint nincs különbség a kérdés megítélésében.

38. ábra: Ön szerint, ha egy magyar szolgáltatóhoz/eladóhoz fordul, másképp kezeli, azért, mert Ön is magyar? Háttérváltozók szerint, Bihar megyei minta

V. Összefoglaló

Közélet

1. Közéleti szempontból a Bihar megyei és nagyváradi magyarok elégedettek azzal az iránnyal, amelyet Nagyvárad az elmúlt években vett, és ezt a környező nagyobb városokkal való összehasonlításban is így látják. Különösen pozitívum, hogy a város fejlődésével leginkább a fiatalok elégedettek.
2. Az intézményekbe vetett bizalom tekintetében elmondható, hogy a helyi intézményekbe vetett bizalom (Bihari Napló, egyházak, megyei tanács, polgármesteri hivatal) lényegesen magasabb, mint amennyire az országos intézményekben (államelnök, DNA) megbíznak az emberek. Nagyváradon a bizalmi indexe a Bihari Naplónak, a megyében a Királyhágómelléki Református Egyházkerületnek a legnagyobb.
3. A választott intézményekbe (polgármesteri hivatal, megyei tanács) vetett bizalom habár aránylag magasnak mondható, mégis negatív, hiszen magasabb azok aránya, akik nem bíznak meg ezekben. Érdekes módon ezt a negatív bizalmi indexet nem az intézményvezetőknek tulajdonítják az emberek, hiszen mind Pásztor Sándor, mind pedig Ilie Bolojan munkájával inkább elégedettnek mondhatóak. Nagyváradon hasonlóan elégedettek Zatykó Gyula, a polgármesteri hivatal magyar tanácsosának munkásságával is az emberek.
4. A nagyváradiak majdnem teljes mértékben egyetértenek abban, hogy a magyaroknak egy alpolgármester vagy polgármesteri magyar tanácsadó segítségével bele kell szólniuk a városvezetésbe, és hogy fontos, hogy a magyarok hallassák a hangjukat a polgármester-választáson is.
5. A választói motivációk tekintetében elmondható, hogy mind a nagyváradi, mind pedig a Bihar megyei magyarok pragmatikusnak mondhatóak, hiszen a támogatott politikusok és pártok kiválasztásában azokat a tényezőket tekintették meghatározónak, amelyek a mindennapi politikai kapcsolatokhoz és tevékenységhez, valamint a román pártokhoz való viszonyukhoz kötődnek. A programokat, azok médiában való megjelenítését, illetve a magyarországi politikai kapcsolatokat kevésbé tekintették meghatározónak.

Nyelvhasználat

1. A kapcsolati hálóra vonatkozó adatok arra engednek következtetni, hogy Bihar megyében jelentősen elkülönül a magyar közösség a többségi román közösségtől. Míg ez a dominánsan magyar lakossággal rendelkező településeken nem meglepő, de érvényes Nagyváradra és a vegyes lakosságú városokra is. A román és magyar párhuzamos társadalmak létét támasztják alá, hogy a magyarok többsége sem családjában, sem pedig baráti körében nem, vagy alig találkozik románokkal. Fontos kiemelni, hogy ebben a tekintetben minimális különbséget észlelhetünk életkor szerint, minimális a különbség a fiatalok és idősek között.
2. A fent említett párhuzamosodást támasztják alá az oktatási intézmények nyelvére vonatkozó kérdések is. A Bihar megyei és nagyváradi magyarok túlnyomó többsége magyar nyelvű közoktatási intézményekben végezte tanulmányait. Ez alól a középiskolai oktatás jelent némiképp kivételt, ahol

lényegesen nagyobb a román intézményekbe járók aránya. Ez a váltás azzal magyarázható, hogy a jelenlegi középkorú réteg, aki az 1970-es és 1980-as években járt iskolába, a magyar oktatás visszaszorulása miatt román nyelvű intézményekbe kényszerült. A fiatalok körében azonban jelentősen megnőtt azok aránya, akik már magyar nyelvű középiskolai vagy szakiskolai képzésben végeztek. Összefoglalva, a közoktatás tekintetében megnőtt azok aránya, akik minden szinten magyarul végezték tanulmányaikat, és növekvő tendenciát mutat a magyar nyelvű egyetemekre iratkozók aránya is.

3. A párhuzamosodás ellenére, a családot és a baráti kört a megye kisebb településein, a szomszédságot leszámítva, minimális azon formális vagy informális nyilvános szituációk száma, ahol a bihari és főleg nagyváradi magyarok kizárólag anyanyelvüket tudnák használni. Az ilyen helyzetek a kulturális események, valamint a családorvos, ahol a megkérdezettek 40-60 százaléka beszél inkább magyarul. A többi esetben a magyar nyelvű kommunikáció minimális. Fontos megemlíteni, hogy a bevásárlást leszámítva, ahol főleg kényelmi okokból váltanak át románra a megkérdezettek, a nyelvváltás domináns oka, hogy nincs lehetőség magyarul beszélni abban a helyzetben.

4. A magyar nyelvhasználat informális térbe szorulása ellenére a megkérdezettek többsége (főleg Nagyváradon) úgy gondolja, hogy a magyar nyelv ismerete előnyt jelentett számára az életben. Azok aránya, akik ezzel nem értenek egyet, elenyésző.

5. Bihar megyében és Nagyváradon kvázi-konszenzus van a magyar nyelvvel szembeni attitűdök tekintetében. Majdnem az összes megkérdezett egyetért azzal, hogy fontos, hogy beszéljük az anyanyelvünket és hogy megtanította, vagy meg szeretné tanítani a gyerekeit is magyarul. A megkérdezettek több mint négyötöde összeköti a magyar identitást a magyar nyelv ismeretével és jelentős többségük nem nézne rossz szemmel azokra, akik habár nem beszélnek helyesen magyarul, mégis használják a nyelvet.

6. A román nyelvi ideológiákkal kapcsolatban lényegesen kisebb az egyetértés. Habár a megkérdezettek túlnyomó többsége (több mint 70 százalék) úgy gondolja, hogy a romániai magyaroknak meg kell tanulniuk románul, a megkérdezettek mindössze 37-38 százaléka gondolja úgy, hogy román nyelvtudás nélkül nehezebb munkát kapni, 35 százalék gondolja úgy, hogy udvariatlanság magyarul beszélni román-magyar vegyes társaságban, és 39 százalék gondolja úgy, hogy a románok ellenségesek azokkal a magyarokkal szemben, akik nem tudnak románul. Nagyváradon ezen utóbbi kérdéssel kapcsolatban még kisebb az egyetértés, 31 százalék. A román nyelvtudás, valamint a román oktatási szocializáció döntően befolyásolja a román nyelvi ideológiákkal szembeni attitűdöt. Azok, akik jól beszélnek románul vagy román iskolába is jártak, nagyobb arányban gondolják úgy, hogy meg kell tanulni románul, és hogy udvariatlanság magyarul beszélni románok előtt, valamint kevésbé gondolják a románokat ellenségesnek, azokkal a magyarokkal szemben, akik nem tudnak románul.

7. A magyarok nagy részét büszkeség tölti el, ha egy magyar politikus anyanyelvi szinten beszél románul és egy jelentős részük csodálja a bátorságát, ha akcentussal, de jól beszél románul. A rossz románsággal kommunikáló politikusokkal a nagyváradiak elutasítóbbak. 37 százalékuk szégyelli magát vagy felháborítónak tartja, ha egy romániai magyar politikus nem tud magyarul. A megye többi részén lakók inkább megengedőbbek ebben az esetben is. Esetükben az együttérzés, vagy a bátorság csodálata a domináns érzés. Az eredmények arra engednek következtetni, hogy a megkérdezettek egy jelentős százalékát vélhetően fenyegeti saját (hibás) nyelvtudása és felnéznek azon magyarokra, akik tökéletesen elsajátítják a magyar nyelvet és lenéznek azokat, akik viszont nem beszélnek jól románul.

8. A gazdasági etnocentrizmus kérdéskörében az egyik legfontosabb kérdés a jó fizetés és/vagy magyar nyelvi közösségben dolgozás dilemmája. Az adott válaszokban jelentős különbségeket észlelhetünk a Bihar megyei és a nagyváradi válaszok között. Míg a teljes megyében a megkérdezettek 41 százaléka hajlandó lenne kevesebb fizetésért dolgozni csak azért, hogy magyar környezetben dolgozhasson, addig a városban ez az arány 34 százalék.